

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség címe alatt küldendő.	<p>Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.</p> <p>Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: Benn a lapban egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; a borítékon egész oldal 4 frt, féloldal 2 frt, negyedoldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p> <p>Egyes szám ára 15 krajcár.</p>	<p>Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.</p>
--	---	---

A nagy talány.

Virágvasárnap s rá a Nagypéntek! Két rövid szó s bennök a földi élet egész tragikuma s az emberiség üdvösségének egyik főrésze! Mennyi álm, mennyi remény, mennyi dicsőség ott, . . . s mennyi bánat, mily megrázó ébredés emitt!

Mint sphinx a puszták vándorára, úgy tekint ránk ide s tova 2000 esztendő messze távolból ma is e nagy probléma s minden gondolat mögött, mely vele birkozik, minden magyarázat fölött mely természetes megfejtésére vállalkozik, ott lebeg állandóan az örökös nagy kérdőjel . . . **Miért?**

Hogy hozsánnával fogadják, érteni tudjuk; hogy földi pályája bevégezése után megdicsőült, azon sem csodálkozunk. Ki — jött az Urnak nevében — hozzá a Dávid fiához, az isteni „Logos“-hoz ez illet. De hogy szenvedés szentelje fel az élet dicső fejedelmét s keresztfán enyészszék el az, ki meggyőzni volt hivatva az enyészetet — ezt soha nem fogja megérteni a világ, míg bölcsességét át nem hatja az evangélium kovásza s meg nem nyugszik rajta az értelemnek ama lelke, mely az Istennek mélységes titkait vizsgálja s az elrejtett kincseket felfedezni tudja.

Pedig nem pusztá véletlen a Virágvasárnapja és nem az a Nagypéntek megrázó tragoediája. Amához a földi érdekek egyengetik az utat, ide örök célok nyitják meg a kapukat s mennél gyorsabban hervadnak le ama múltó érdekek illatos virágai, annál maradandóbban ragyognak ez örök célok ígéi, hirdetve a világnak ama Pál apostol által tanított igazságot, hogy „*a keresztről való tudomány jóllehet azoknak, a kik elvesznek, boldonság, nekünk pedig, kik megtartatunk, Istennek hatalma.*“ (I. Kor. 1, 18) . . . **Miért?**

Be kellett telni, mit a próféták az embernek fiáról prófétáltak. Szenvednie kellett bününk büntetését s Ő volt az a bárány, kiről Ézsaiás megjövendölte (53, 7.), hogy „*mészárszékre vitetik és mint a juh az ötlet nyírók előtt megnémül és nem nyitja meg az ő száját*“ . . . **Miért?**

Mert azok a próféták Isten lelke organumai voltak; „*az Isten pedig nem csúfoltathatik meg*“ (Gal. 6, 7.). Szelid, alázatos volt a Jézus s a világnak minden dicsőségét és gazdagságát megvetve, engedelmes volt Atyja iránt mind haláláig, t. i. a keresztnak haláláig. Ezen a kereszten lett Ő a mi Megváltónk s mert hogy ezzé lehessen, *nagygyá* is kellett lennie: akkor lett Ő igazán nagygyá, midőn elvérzett s bennünket halálos kínai között is szeretett. Elvérzett . . . Meghalt . . . **Miért?**

Isten igazsága s az emberiség váltsága követelte. „*Igaz ó és igazak az ő ítéletei*“, mondja a zsoltáríró (Zsolt. 119, 137.), *de a törvény, mely a következő jónak árnyékjok volt, nem a valóságnak kimetszett formájok, azokkal az áldozatokkal, melyeket esztendőkként szüntelen áldoznak, soha meg nem szentelheti azokat, a kik azokhoz járulnak. Ez pedig egy áldozattal áldozván a bünökért, mindörökké ül az Istennek jobbán*“ (Zsid. 10, 1. 12.).

Szeretett s meghalt barátaiért s példát adott, hogy nyomdokain haladjunk.

A nagy talány azonban még ezzel sincs teljesen megfejtve . . . **Miért?** Majd megfelel erre a **feltámadás** ünnepe.

Debrecen, 1900. április 3.

E. L.

Elnöki megnyitó beszéd

a beregmezei tiszaháti lelkészi kör márc. 12-diki gyűlésén.

T. értekezlet!

Szivem melegével üdvözlöm lelkészi körünknek ezen gyűlésen megjelent tagjait. Jól esik látnom azt a nemes érdeklődést lelkészi körünk s közvetve egyházi közügyeink iránt, mely ez alkalommal a szép számú megjelenésben is kifejezést nyer. Vajha minél gyakrabban jöhetnénk össze a mi szent Sionunknak építésére, közös bajaink megbeszélésére, orvoslására! Hiszen úgy sem kell hozzá valami széles látkör, hogy azonnal felismerjük, mikép egyházi és valláserkölesi életünk napról napra több több kívánni valót hagy fenn.

Az előző évek valamelyikében a nemzeti kaszinó Széchenyi lakomáján az ünnepi szónok azon konkluzióra jutott — mint még eleven emlékezetünkben lehet — hogy nem boldog a magyar; s e sokat jelentő pár szó épen az alkalom rendkívüliségénél fogva szálló igévé lett szerte e hazában. Ma napság épen ilyen szálló igévé lett egyházi lapjaink hasábjain azon szomorú, de való tény, hogy a református közszellem hanyatlik. Mindkét szálló ige nagy jelentőségű, főképen pedig igaz és elvitázhatatlan s ha mélyebben vizsgáljuk, talán még összefüggést is találnánk közöttük. De hát mi az a közszellem? Azt hiszem t. értekezlet, hogy az a mód és forma, a melyben a közérzet, a közgondolkodás megnyilatkozik. S ha így fogjuk fel a közszellemet, igazat kell adnunk ama napi renden lévő szálló igének, hogy ref. közönségünknel a hajdan oly erős, öntudatos ref. közszellem hanyatlik. Ennek felismeréseért nem szükség nagy és népes városi egyházak specialis viszonyait, sok miasmákkal telített sokféle közönségét vizsgálni. Közelebb is megtaláljuk a közszellem hanyatlását a mi sok viharokat kiállott, de a hitért, vallásért semmi áldozattól vissza nem rettent falusi egyházaink ugynevezett romlatlan népénél is. Hiszen elég egy 10—12

egyházat magában foglaló egyházlátogatási körutat körültekintő figyelemmel bejárni, hogy egyik helyen egy, a másik helyen más jellegzetes vonásokba szemünkbe tűnjék a református közszellemnek a régítől eltérő s épen nem örvendetes nyilvánulása. Hát miben nyilvánult hajdan az erős református közszellem? . . . Elsőben is a hitbuzgóságban, abban, hogy a vallásos érzés benső, igaz, őszinte és mélyeséges volt. Külső nyilvánulása az istenitisztelet gyakorlása, intenzívebb, ihletteljesebb volt; belső lényege a kebel tisztaságából táplálkozó egyháziasság és valláserkölesi élet virágzásában állott. Azután nyilvánult a ref. közszellem az áldozatkészségben, mely ref. egyházunknak közmondásos szegénysége mellett is egyik legszebb és legjellemzőbb erénye volt az elmúlt századokban. Ide járult az a meleg ragaszkodás, melylyel minden ref. hívő az egyház iránt viseltetett, az a nemes büszkeség, melylyel egyházunk minden tagja magát önérettel vallotta kálvinistának s nem lehetett volna az a csábítás, a mely ősi hitében megtántorította volna. És ma hogyan állunk ezekkel? . . . A hitbuzgóság egy életelen festett kép, mely nem az öntudatos hitélet boldogító bensőségében, hanem inkább a lélek nélküli, olykor kápráztató külsőségben áll. Hiszen ismeretes dolog, hogy nálunk a hitélet nyilvánulása, az istenitisztelet is mennyi kívánni valót hagy fenn; hogy templomaink hétről-hétre üressen állanak, s egyetlen fegyverünk az igehirdetés mind jobban veszíti életét, s maholnap mint divatját múlt ócska portékát a vallással mind kevesebbet törődő nép figyelmére sem fogja méltatni. Hát az áldozatkészség? Jobb erről már hallgatni! Hiszen ha ez felszínre jó is valahol, nem a belső vallásos öntudat, nem az egyház iránti törhetlen szeretet folyamánya az, hanem nagyobb részt a világi hiuság csillogtatása, vagy még az sem. Hívőink egy jó része nem hogy áldozatra volna kész, de félő, hogy ma holnap törvényes tartozásának fizetését is

TÁRCA.

Nagypénteki ének.

Átirat.

(Magyar orsz. énekeskönyv 13-ik dicséretének átirása)

Dallam a CII. zsoltár.

Uram buzdítsd fel lelkemet,
Hogy dicsőült fejedlmemet,
Ki ily sokat szenvedett
Mig a mérték telve lett,
Kisérjem a Golgotára,
Hol a világ váltságára
A bűn zsoldját lefizette,
Irgalmad szállt ránk érette.

Te, kit az ég nevezett el
Isten fia nevezettel,
Kire soha nem jött vád
Hogy álnok lett volna szád,
De a főket rémitette
Szent erőd sok csudatette,
Árúlással elfogatnak,
S halnod kell mint lázítónak.

Látlak tövis koszorúban
Güny szitok közt elkinzottan
Válladon a kereszttel,
Mint üznek a hegyre fel.
Látlak a fán felfeszítve
Zsoldos kéztől sziven verve
Mig Atyádra bizott lelked
Nagy kinok közt kilehelled.

Látom az égyverő harcra
Mint sötétül a nap arca!
Hát én mikép nézek rád,
Lelkemet ki megváltád?
Reszketek mert értünk halál;
De a bíró hogyan talál
Lesz-e részem érdemedben,
Ki nem jártam ösvényidben?

Uram e szent tekintsd meg,
Bűnös lelkem véle hintsd meg,
Hogy ne legyek átkozott;
Ha kezesem áldozott;
Én keresztjét átölelem,
Ha szorongat a félelem
S benne üdvem még halálom
Óráján is feltalálom.

megtadja. És a mi az egyházunkhoz való ragaszkodást illeti? . . . Ez is problematikussá vált ma már. Egy kevés teher-szaporulat, egy kis anyagi érdek, vagy előny őseink ezen bevehetetlen erősségét igen gyakran kemény próbára teszi. A nembánomság, a hitközöny, a egyes házasságkötéseknél, könnyebben mint gondolnók lemond törvényes jogáról, születendő gyermekeit oda dobja a románismus telhetetlen Molochjának. Mind oly tények ezek t. értekezlet, melyek eltagadhatlanul a ref. közszellem hanyatlása mellett tanúskodnak. A baj tehát megvan, a veszély egyházunkra nézve eminensebbé válik. Ezek ellen tennünk kell valamit; nekünk, kiknek kezére és vezetésére van bízva egyházunk hajójának kormányja, hivatásunk, kötelességünk a mutatkozó jelenségekkel szemben a leggyakorlatibb módon foglalni állást. Szeretnék a magam részéről a jelzett általános bajok orvoslására alkalmas gyógyszerekre rámutatni; de ez a mellett, hogy mindenestre mélyebb tanulmányt igényelne, ezen megnyitó beszéd keretében sem férne el. Én hát csak reá mutatni kívántam a szomorú jelenségekre; tessék felettök eszmélni. Ezzel a gyűlést ezennel megnyitom.

Zámory Béla.

Contra disciplinam.

A debreceni egyházmegye tavaszi közgyűlése elé a sámsoni egyház egy egyházfegyelmi szabályzatot terjesztett, mely a büntetések fokozatos kiszabásában elmegy egész az excommunicatióig. A vita folyamán az egyházat képviselő lelkész csak a kiközösítési jogot adta fel. egyéb tekintetben a szabályzat egyházmegyei megerősítést nyert.

E sorok írója nem akar tanulmányt írni, hiszen ehhez alkalma sem volna, de sokkal fontosabbnak tartja az ügyet, semhogy rá a közfigyelmet felhívni elmulaszthatná.

Kétségtelen, hogy egyházi törvényeink 27. §-ának első pontja egyházfegyelmi szabályzatok hozatalának jogát a presbyterium számára fenthagyja. Amde határozottan tagadnom kell még ettől a szűkkeblű §-tól is azt az intentiót, a mely pedig neki az említett egyház részéről insinuáltatott, hogy az egyházfegyelem azokra a bűnös cselekményekre terjed ki, melyek az államtörvények alapján büntetés alá nem esnek. Ez a felfogás nem egyéb jesuitismusnál, mely az egyház, még pedig a helyi egyház által előszabott normát tartja az igaznak, jesuitismus, mondom, mely be akar nyomulni a hívők meggyőződésébe, hiszen még a „választási corruptiók“ megjavítását is zászlójára tűzte, be a családi szentélybe s ott rendet akarván csinálni *fegyelmi úton*, élesíti a tüzet. A törvény amugy is szűkkeblű §-ának nyűgét így kiterjesztve, annak béklyói közé akarja szorítani a szabad keresztyén életet. Tenni akar szabadokból rab-szolgákká, a lélek szolgálból a betű, a törvény rabjaivá. Pedig hát a betű megöl, a lélek az, mely megelevenít.

Semmi sem volna könnyebb, mint bebizonyítani, hogy Idvezítőnk tanítása szellemével ez utóbbi egyezik meg. Nem azért jöttem, hogy a törvényt eltöröljem, hanem hogy azt betöltsem — mondta Krisztus — És itt mindennemű erkölcsi törvényt összefoglalva értenünk kell, valamint azt is, hogy azokat minékünk is be kell tölteni, be kell töltenünk úgy, mint ő, bensőnk sugalmazása, a lélek indittatása utján, úgy, hogy a szabadságban, melyre Krisztus minket elhívott, megállunk s nem engedjük magunkat a bűn szolgálivá lenni. Ekkor használ az igazán, de ezzel szemben a szabad keresztyént disciplina szolgálivá tenni, visszaesni az ó-szövetségbe, a helyett, hogy az új-szövetség talaján maradjunk s azt mondani, a ki ezt meg ezt nem teszi, az bűnhődik, nem hogy a lelkek épülésére szolgálna, sőt alatomosságot, színlelést, titkos bűnöket honosít meg. Róm. 7, 7. Engem nem idvezít az, ha valamit nem teszek, mert félek, hogy rám huzzák a §-t, hanem, ha nem teszem, mert ez az *én mennyei Atyám akarata!*

Nagypénteki ének.

A Novák Lajos tömetési énektárában levő „Óh mi nehéz jaj-szó“ dallamára.

Óh Golgotha véres
Sötét keresztfa:
Szívünk mit nem érez
Árnyékodban állva!?
Óh mert értünk,
Kiknek sok a vétünk,
Ott szenvedett lelki,
Nagy vezérünk.

Istennek szent fia,
Ártatlan és igaz:
Bűneinknek dija,
Óh mégis, mégis az! . . .
Óh rettentő:
Bűnt s vétket meggyőző
Gyötrettetik, szenved . . .
Óh rettentő!

Rendülj föld, óh rendülj,
Nap sötétbe öltözz!
S minket szikla terhül
Bánat sújtson földhöz!

Mi vétkezünk
S Ó szenved értünk!
Jaj, ha itéltetünk:
Hova leszünk?

Fájjon a szív, fájjon
S hulljanak a könnyek
Bús énekünk szálljon
Szálldogáljon följebb,
Fel-fel oda,
Hol irgalom hona,
Mindenható Atyánk
Szent számolya.

Bús énekünk szárnyán
Atyánk, hozzád szállunk!
A Golgothát járván
Roskadoz a vállunk . . .
Szánj meg kérünk
Ne tekintsed vétünk,
Irgalmat, kegyelmet
Óh adj nekünk!

Majtis.

F. Varga Lajos.

Téved az a lelkész, a ki Krisztust úgy állítja gyülekezete elé, mint pusztá lezislator vagy executort, a ki Máté 18, 15 kv. és más hasonló helyek alapján olyannak képzeletét magának, mint az erkölesi rend nagymesterét és felügyelőjét. Pedig Ő azért jött, hogy felkeresse és megtartsa még azt is, a mi elveszett vala. Legyen olyan előtted — mondja Ő — mint a pogány, ne nézd semmibe a bűnt abból a belső indítatásból, undorból kifolyólag, melylyel minden igaz, őszinte ember a bűn irányában viseltetni tartozik. A bűn a társadalom fekélye, melyet társadalmi úton lehet meggyógyítani, az egészséges vérkeringés eltávolítja igaz a fekélyt, de ha a vér romlott marad, vágd ki bár azt, ki fog ütni ismét. A lelkipásztor kezébe nem kancsuka való, hanem cura pastoralis, mindeneket a szeretet lelke által. A hol a cura pastoralis jó lábón áll, ott disciplinára nincs szükség. *És különben is nincs-e a lelkész kezében az ige két élű fegyvere, melylyel küzdeni tartozik a jóért s elkeseredetten harcolni a bűn ellen, melylyel meg kell győznie híveit amannak helyes, emennek helytelen, rút voltáról? Ezt téve, jár ő el tiszte szerint.*

Frei von Gesetz
Oh seliges Leben!

Hangzik a reformatori szellemű ének. Mert hát kérdehetném mi szülte a reformatiót? Nem a disciplina, hanem annak élénk érzete, hogy mi reánk nézve elvesztette a törvény büntető, megölő hatályát. Melancthon az 1521-iki Lociban örök értékű munkát hagyott az utókornak, de mihelyt elkezdtek a reformátorok a lex naturae-val kapcsolatban a disciplina szükségességét megokolni, a mi a későbbi reformatori művekben általános, eltértek az eredeti alaptól. Novum Testamentum est remissio peccatorum et ipsissima absolutio (Koldeféle kiadás 224), ez az igaz és ennél mi tovább nem mehetünk.

Mert élni, hogyha nem fajúlva-tengés,
Olesó időnek hasztalan soka;
De vérben, érben a vidám kerengés,
Mely szebb jövendő biztos záloga:

ugy — folytatom Pállal — ne legyünk hát mi sem gyermekek, kik ide s tova hajtassunk a tudományok bármí szele által, hanem az igazságot — melyet a Lélek sugall — követvén, szeretetben, mindenestől fogva növekedjünk abban, a ki fő, t. i. a Krisztusban.

A mi végre a sámsoni tervezetet illeti, eredeti alakjában bátran nevezhető horrendumnak. Buzduljon fel e példán csak a debreceni egyházmegye 27 egyháza s kérjen magának mindenik egyházfegyelmet s excommunicatio jogát. Így csakhamar elérjük, hogy nem csak 27-féleképen ítélkeznek s felelbezés esetén a tanácsbírók rendkívül meg lesznek akadva, eltekintve attól, vajjon egyáltalán e szabályzatoknak kötelező törvényül elismerése melyik fórumnál szűnik meg, hanem a helyett, hogy — mint a katolikusoknál — egy pápánk volna, lesz a debreceni egyházmegyében 27. — Elvi alapon, református szempontból épen semmi disciplinának nincs helye, de ha már nála nélkül el nem lehetünk, hiszen gyakorlatilag Pál is járt el speciál esetben másként, ugy legalább fontoljuk meg, adjuk meg neki az egyetemes egyház tekintélyét, mert hát egyes ember *ügybuzgósága áldozatul is eshetik*. A szó azonban azokat illeti, kiknél több a tapasztalat. Hogy egyes presbyteriumok a gyülekezet kényurái lehessenek, sohasem helyes.

L. G.

A sámsoni egyházfegyelmi szabályokat nem ismerjük s éppen azért azokról sem pro, sem contra nem szólhatunk Megbocsát azouban L. G. tisztelt kollegánk, ha egyes, e fenti cikkében olvasható elvi kijelentéseivel egy kissé igenis behatóbban foglalkozunk s tisztán az ügy érdekében ama kijelentéseket meg is bíráljuk. Kezdjük mindjárt cikke legvégén olvasható eme tételén: *„Elvi alapon, református szempontból épen semmi disciplinának nincs helye“*. Hát ilyet nem szabad mondanunk; minden valaminek a theologus tudja, tudja kétségenkívül tisztelt barátunk és kollegánk L. G. is, hogy a dolog épen református szempontból megfordítva áll t. i. úgy, hogy a szigorú rend és fegyelem a presbiteri egyház-kormányzati elvek alapján, ez a *református* protestantizmusnak olyan speciális jellege, mely azt nemcsak a lutheránizmustól, hanem még a zvingliánizmustól is megkülönbözteti. A tanra nézve ugyanis újat Kálvin nem is tanított legalább nem semmi olyan újat, a mi már Bucénnál, Zwinglinél, vagy mondjuk a „Helvetica Prior“-ban elő ne fordulna, még a praedestinatío dogmája sem kizárólag az övé; vallotta ezt Zwingli is Luther is kezdetben; sőt ezt tanította Melancthon is 1532-ig. Hanem igenis van egy dolog, a mi kizárólag a Kálviné és így a református egyházé is t. i. az a nagy következetesség és energia, melylyel a reformatizmus a maga elveit az egyházi élet egész vonalán érvényre juttatja. Annnyira kidomborodó jellege ez a református egyháznak, hogy vannak symbolika-írók, a kik azt mondják (l. p. o. Müller K. 1896-ban megjelent symbolikáját 409-ik lapon), hogy ebben különbözik a református egyházi typus minden mástól. Kálvin nem elégedett meg azzal, hogy külsőleg organizáljon, hanem azon volt, hogy belsőleg átalakítson s az Isten iránt való lángoló odaadásban nyilvánuló buzgóságra neveljen. S itt már nagy súlyt fektetett az egyházfegyelmre is. S ez az egyházfegyelem milyen gyümölcsöket termelt? Nemcsak Genfre hivatkozhatunk, hol a polgárságnak az ő ismeretes rendszabályaira meg is kellett esküdni, hanem mindazon országokra és egyházakra, a hol a népeletre a kálvinizmusnak befolyása volt. Bizvást állithatjuk p. o., hogy még az anglikán egyház is a vasárnap szigorú megünneplését a szigorú egyházfegyelem azon hatásának köszönheti, mely a skót puritánok közül indult ki. Éppen református szempontból nem szabad élesen elválasztani az ószövetségi törvényt sem az újszövetségtől. A ki e kettőt élesen elválasztja, az akaratlanul is a gnosticizmus felé hajlik s elfelejti, hogy Kálvin theológiájának a sarkpontja az, hogy az Isten törvényének a szentsége fed mindent; az Isten törvénye pedig megnyilatkozott már a prófétaknál is (l. Inst. lib. I. cap. VIII.). Jól tudjuk, hogy sem Luthernek, sem Melancthonnak nem ez volt a nézete; de Kálvin (a kin a Luther befolyása még az Institutio első kiadásában szembeszökőleg konstataható!) teljes önállóságának a fényében igazán ott és akkor tündöklök, a hol és a mikor az Isten törvényének jelentőségét kifejti. Ezt még az elfogult lutheránizmus is elismeri. A bűn pedig nemcsak a társadalom fekélye, hanem első sorban magának az emberi természetnek a deficienciája; nem csupán „concupiscentia“ mint a romanizmus tanítja; nem is csak az Istentől való elhajlás (lutherán elv!) hanem a teljesen megromlott értelem és szabadakarat gyűnölcse s annak a kiirtása nemcsak a társadalom feladata, hanem első sorban az egyházé; s vajjon hol vennők a fegyelmeknek nagyobb hasznát, mint épen itt? Hogy mit tanított Kálvin erre nézve, azt már oly sokszor elmon-

dottuk, hogy felesleges volna ismétlésekbe bocsátkozni. Bizony-bizony! jól ismerték ezt a fegyelmet hajdan nálunk is és az elment (ne méltóztassék megjedni!) egész az „excommunicatioig is“. A ki ebben kételkedik, az olvassa el csak, nem az e nemű történelmi feljegyzéseket, hanem p. o. a 115-ik dicséretet, melyben a 3-ik vers után a 4-ik vers ezt mondja: „De a megromlott sziveknek, Bűnben megrögzött lelkeknek, Társalkodásoktól irtózzál; Közzü'ed őket kivessed, Mint rossz tagokat elmessed, Hogy a jóknak kárt ne okozál“ Az 5-ik vers aztán megmondja, hogy a megjobbulóknak ismét nyitva az ut a visszatérésre.

Azon végezzük, a min kezdtük. Mi nem ismerjük a sámsoni egyház lelkésze által beterjesztett egyházfegyelmi szabályokat; nem is bírálhatjuk tehát meg azokat; ám az elvekkel tisztábban kell lennünk már „a priori“. Így követeli a tárgyilagos igazság. Csak futólag vetettük papírra e gondolatokat s e tárgyban mi a *magunk részéről* részletes vitába már csak azért sem bocsátkozhatunk, mert a Ritók-féle egyházfegyelmi javaslat bizottsági tárgyalásánál sajnálatunkra kisebbségben maradtunk. Ám majd döntsön a kerületi értekezleti közgyűlés. Megnyugszunk abban, de a történelmi tények felett szavazással dönteni soha sem lehet.

E. L.

KÖZÉLETÜNK.

Rövid ösmertetés a „Nagypénteki Református Társaság“-ról.

A társaság 1893-ik év *Nagypéntekén* alakult.

Célul tűzte ki a vallásos élet emelését és oly társadalmi működés kifejtését, melyly l a züllésnek indult, elárvult 6—10 éves gyermekek sors javíttassék, biztosíttassék, — de nem pillanatnyi segélynyújtással, nem egyszerű felruházás, eltartás által: — de oly intézetekben, hol célszerű felügyelet mellett, a javító nevelés elvei szerint, tisztességes emberekké, a társadalom hasznos tagjaivá neveltessenek. Az intézetből azután — hol őket az egyszerűséghez, munkához, jó erkölcsökhöz szoktatták — mint cselédek, mosónék, kertészek, munkások bocsájtatnak szárnyukra.

E humanitárius társaság a könyörületesség gyakorlásában a felekezetiiségnek még a nyomát is kerülni óhajtja és *Gyermek Otthonának* aajtaja megnyílik mindenki előtt, kit szánandó sorsa küszöbe elé hoz.

Ezen jó és nemes szándék kiviteléhez nagy erélylyel fogott hozzá a kicsiny — csirájában csak nyolc egyénből álló — társaság, mely ma már 642 tagot számlál és csaknem 200.000 korona vagyont gyűjtött, melyben ingatlanai 100.000 koronával szerepelnek.

Hogy ezen páratlan gyors emelkedése a társaságnak megtörténhetett, abban az oroszlanrész azon nemeskeblű hölgyeket illeti, kik Hegedüs Sándorné Ő Excellentiája védőasszonyunknak és dr. Jókai Mór ő méltósága védnökünknek példáját követve magas társadalmi állásuk dacára, fáradságot nem ösmerten 1895. évtől kezdve buzgólkodtak és buzgólkodnak ma is a nemes, emberbaráti és hazafias cél megvalósításában.

Hogy mennyire szükséges egy ily nevelő-, javító-, mentő intézet, azt bizonyítani nem kell; — a sajtó, dicséretére legyen mondva, sokat foglalkozik vele — az állam, főváros, törvényhozásunk is tárgyalta e kérdést. De ez ügynek először a társadalom kebelében kellett buzgó híveket szerezni s ha az eszme széles

körökben ismeretessé vált és képviselőkre talált — csakis akkor lehetett azután az ügy végleges megoldására országos intézkedés végett lépéseket tenni.

Ezt az elvet társaságunk soha szem elől nem téveszté s ennek következtében támogatták célunkat első sorban *Ő Felsége a király és örökemlékü martir királynénk; József királyi herceg Ő Felsége*, számosan a főnemességből és társadalmunk minden rétegéből felekezeti különbség nélkül. Nemes hölgytagjaink fáradozásának eredménye: hogy Wohl Janka 1520, *védnökünk dr. Jókai Mór* 2000, Hirsch Klára bárónő 10.000, gróf Karácsonyi Jenő 8000, özv. Thurn Jánosné 8000, Orosdy Fülöpné 8000 korona alapítványt tettek; hogy a társaságunk tagjai felejtethetetlen *„Erzsébet királynénk koszorú alapjára“* eddigelé 2340, és *„Kedves elhunytjaik emlékére“* 230 korona alapítványt gyűjtöttek — a mely gyűjtést addig nem zárják le, míg az egyenként a 8—8000 koronát el nem éri. *Isten scgitse őket e nemes munkájokban!*

Társaságunk szünet nélkül munkálkodik és így jutott el a legmagasabb elismeréshez, midőn Ő Felsége kegyessége folytán 16.226 koronát kapott az állami jótékonycélú sorsjáték jövedelméből és a magas kormány erkölcsi és anyagi támogatását is szerencsés volt megnyerni; a reformált egyházak legtöbbje adakozott s filléreiből eddigelé 5384 korona gyűlt be; a minden jó és nemesért áldozó székesfővárosunk 30.000 korona építési segélyt szavazott meg — melyből máig 10.000 korona fizettetett be; a kir. közjegyzői kar közbenjárása is hozott már 1300 koronát. De elsorolnunk mindent nem lehet — utalunk e részben évkönyvünkre, melyet kívánatra, gondnoki hivatalunk bárkinék is beküld. Csak annyit említenek még meg, hogy eddigelé 111.506 korona folyt be esdő szavunk következtében; és hogy vagyonunk többi része ingatlanaink áremelkedésében, célba vett tárgysorsjátékunk egyes művészekről adományozott tárgyainak 5300 korona értékében, boldogult Lónyay Etelka 600, és özvegy Mocsáry Béláné 3000 korona értékű könyvadományban és a téglagyárak által Bálint Sándorné útján adományozott 170 ezer építő téglá értékében keresendő.

Itt megjegyezzük, hogy e könyvek a gondnoki hivatal útján kaphatók.

Igy növekedett — a nyolc egyén által elvetett kis mustármag, — már csaknem terebélyes fává; és ma ott áll társaságunk, hogy a magas kormánytól az állami kamaraerdőből igen előnyös árban vásárolt 10 holdnyi telken már felelőttette első hajlékát — évkönyvünk rajzát is adja — az „Erzsébet ház“-at, elrendezte a földművelési ministerium segélyével szőlő és gyümölcsös kertjét. Most végezi az intézet belső berendezését, hogy ez év októberében 40—50 gyermekkel megindíthassa végre áldásos munkáját, *ha ebben őt a társadalom ezentúl is segítendí.*

Az elmondottakból látható, hogy a nagy, óriási célhoz viszonyítva vagyonunk még mindig igen csekély s eszközeink elégtelenek; *de bizunk a jó Istenben: hogy áldó kezeit megnyugtatja rajtunk s jószívű adakozóink számát megsokasítja!* Sok kell még, igen sok! — az építkezés, berendezés teljes 80.000 koronánkat emészti föl, alapítványainkat érintetlenül kell föntartanunk s így bizony nagy töke hiányzik még, hogy csak 50 gyermeket számolva — az évi szükségletet — mintegy 20—25.000 koronát fedezhessük és minden időkre biztosíthassuk. És hány ily szánandó gyermek vár még segélyre!

Fölkérjük tehát, minden nemesen érző honfitársat és honleányt ügyünk pártolására, nem kérünk egyelőre senkitől sem többet: *csak hogy figyelemmel olvassa el jelen ösmertetőnket, esetleg évkönyvünket és azután cselekedjék szíve sugallata, anyagi tehetősége szerint!*

Minden adományt, vagy tagsági díját a társaság gondnokához Takách Lászlóhoz — Budapest, II., Margit-rakpart 45. kérünk küldeni; — ki is a társaság összes ügyeiről bárkinek szívesen nyújt fölvilágosítást és teljes tájékoztatást.

Szíves pártfogását és támogatását kérve, vagyunk Budapest—Buda, 1900. év márciusában

őszinte tisztelettel

a nagypénteki társaság elnöksége nevében:

<i>Gróf Festetics Andorné,</i>	<i>Gróf Pejacsevich Katinka,</i>
<i>Bóné Gézané,</i>	<i>Dr. Hegedüs István,</i>
<i>Hállay Ferencné,</i>	<i>Takách László,</i>
<i>Dr. Kiss Aron,</i>	<i>Bálint Sándorné,</i>
<i>Haypál Benő,</i>	<i>Ivanovits Uray Irén,</i>
<i>Baró Kemény Kálmáné,</i>	<i>Pulszky Ferencné,</i>
<i>Csiky Kálmáné,</i>	<i>Szöts Albert,</i>
	<i>Borosnyay Oszkár.</i>

* * *

Melegen ajánljuk az Úr kicsinyjeinek gondját felvevő társaságot olvasóink figyelmébe és szívesen közzévetítjük a társaság vezetőinek kérését, a melylyel ez úton fordulnak lelkipásztorainkhoz, hogy t. i. nagypénteken az Idvezítőnek érettünk szenvedett haláláról, az egyszeri és tökéletes áldozatról emlékezve, mutassanak arra a kötelességre, a mely az Úr követőit áldozatkésztségre, a nyomorútlak, az elesettek felelőtlenségére serkenti és ha úgy találják, hogy az elzúllott gyermekek keresztyéni gondozására törekvő Nagypénteki Református Társaság pártolásra érdemes cél felé tör, hívják fel a hívek figyelmét, ébresszék fel hallgatóik könyörületét s e nagy napon egybegyűlő perselypénzt és a hívek egyéb adományait fordítsák e nemes célra s küldjék be a társaság gondnokának, Takách László úrnak, a ki Budapesten, II. ker. Margit rakpart 45. szám alatt lakik.

Szerk.

A mi ünneplésünk.

(Vége.)

Alig van kényesebb és kellemetlenebb dolog saját hibáink emlegetésénél; de hogy folytonossági hiány ne legyen előadásomban, kénytelen vagyok az igazságos önbírálat szempontjának eleget téve őszintén bevallani azt, hogy az ünnepi mulatozásra nézve is nem hogy hátul maradnánk, de inkább a legelső helyen vagyunk a szabadelvűségben! Egyes kirívó jelenségeket nem kívánok a t. érteztet elé állítani; de az igazság szeretete mégis kötelez annak felemlítésére, hogy mindaddig, míg az egyházak és iskolák javára, sőt a lelkes testületek által egy vagy más jótékony célra rendezett tanmulatságok is rendszerint vasárnapokon vagy ünnepnapokon tartatnak meg; mindaddig, míg testületünk tagjai közül is akadnak olyanok, kik nemcsak hétköznapokon, de bármikor készek Nimród utódai mellé társakozni s azokkal együtt járni-kelni; mindaddig, míg a városi lelkesek egészen természetesnek találják megszokott időöltés kedvéért kaszinókban, társaskörökben mind vasárnapokon, mind egyéb ünnepeken megjelenni; mindaddig, míg a falusi lelkeseknél szokásban lesz az, hogy vagy saját házoknál vendégeket fogadnak, vagy ők magok látogatnak el szomszédos tisztársaikhoz vasárnapok és ünnepek délutánjain, a mikor aztán

késő éjjeli órákig eltart a zajtalannak és csendesnek nem mindig nevezhető mulatozás és a mulatozásban mindazon alkatrészek helyet foglalnak, a melyeket a világiak mulatságában sokszor elítélünk: mindaddig nem kívánhatjuk az igazság törvénye szerint, hogy az állam a vasárnapi és ünnepi mulatozók közül csupán a világi rendűeket rendszabályozza meg, mert ha ezt kívánók, hasonlatosak lennénk a régi magyar közigazgatás esküdtjéhez, kiről az akkori költő ekképen énekelt:

Csipe le deresre Mihók! e pimaszt, ki pipázni merészel
A falu csürében és botodat ne kiméld!
Ordít a falu csürében teli szájjal az esküdt,
S a falu csürében: ő cigarózva veret!

Nekem ugyan elvem volt már rég idő óta: Vasárnapokon, ünnepeken se üzletbe, se mulatozásba nem elegyedni, azt hiszem azonban, hogy valamint én nem sokra mehettem ebbeli elhatározásommal, úgy más lelkesztársaim is hasonló próbálkozásuk által meg lettek győzve arról, hogy egyes ember az ellenkező nagy sokasággal szemben eredménytelen munkára vállalkozik. Hiába nem megyek én látogatóba vasárnapon és ünnepen, ha mások arra nem ügyelve, éppen úgy jönnek hozzám, mintha az kedvem szerint lenne! Hiába nem állok szóba üzletemberekkel, az eredmény reám nézve lesz küros, mert eladó portékámat hétköznapokon meg sem veszik, az üzletemberek a sokaság kedve szerint járnak s leginkább a mi ünnepeinken járnak-kelnek! Még az is megtörtént már velem, hogy az üzletember csodálkozva tekintett rám és kérdésemre őszintén megmondá csudálkozása okát: *hiszen a magyar vallás nem tilalmazza a vasárnapokon és ünnepeken sem az adás-vevést; mert ha tilalmazná, nem hiszem, hogy annyi lelkész, a kikkel ünnepeken üzletet kötök, vallása parancsolatának ellenére tenne!* Azt hiszem az illető kereskedő mondása egyértelműnek vehető azzal, a mit felolvasásom vezéreszméje gyanánt kitűztem s a mi nyelvünkön ekképen mondotta volna meg véleményét: Tiszteletes uram! a reformált vallású lelkeseknek az ünneplésről való szabadelvű felfogásával ellenkező dolgot cselekszik midőn velem vasárnapon üzletet kötni nem akar!

Majdnem általánosan bevett régi szokás az, hogy egyházmegyei küldöttségek a gyülekezetek közt felmerült ügyes-bajos kérdések elintézése végett vasárnapokon jelenjenek meg; mert mint mondani szokás: „máskor nincsenek otthon az egyháztagok, vagy ha otthon volnának is, de nem érnek rá”. Nekem is alkalmam volt párszor, kedvem ellenére ugyan, de a szokás hatalma alatt, hasonló megbízást teljesítendő, vasárnap délután végig szekerezni községemen s én látva azt, a mit gyülekezeteink nagyobb részében is éppen úgy meg lehet látni, t. i. hogy a gyermekek és ifjak kivételével majdnem az egész lakosság kint ül szép rendben a házak előtt: önkénytelenül arra gondoltam, hogy az én híveim bizonyosan azt hiszik, mintha én sokszori prédikálásommal ellentétben látogatásra és mulatság céljából távoznám hazulról; s e gondolattól sehogy sem bírva megszabadulni, talán kinosabbban jutottam végig a falun, mint az elítélt katona, kinek vessző sorok közt kell végig futni, mert folytonosan attól tartottam, hogy valamelyik hallgatóm reám alkalmazandja a régi költő másik versecskéjét:

„Szép dolog! Egy hajdú cifrán, mint őre raboknak,
Országút szélén, bortul elázva hevert.
Ezt látván a rabok, követet küldöttek a várba:
S oly hajdút kértek, majd a ki rájuk ügyel!

Lehet, hogy hallgatóim közül némelyek alaptalannak mondják ebbeli félelmemet s talán akként ítélnék, hogy éppen olyan sötét, mint valótlan színekkel rajzolok! Éppen azért, annak igazolásául, hogy nem túlságoskodtam, sőt bármikor, bármelyikünkre bekövetkezhetik az, a mit én csak rémkép gyanánt láttam magam előtt, el kell mondanom egy valósággal megtörtént tanulságos esetet:

Volt valahol, de olyan községben volt, hol a reformált egyházon kívül más keresztyén felekezetek is képviselve vannak, egy hozzánk hasonló szabadelvű felfogású lelkész, ki régtől fogva látva azt, hogy a görög kath. lakosok a reformátusok legnagyobb ünnepein is éppen úgy szántanak, vetnek a mezőn, mint egyéb köznapokon, gondolkozóba esett, hogy hiszen neki is görög kath. vallású cselédje van, kinek református gazdája ünnepét nem szükséges megtartania, miért veszitené hát ő el haszontalanul a Pünköszt második napját? s ebbeli tépelődését követte aztán azon elhatározás, melynek eredménye lőn, hogy Pünköszt másodnapján lovát befogatta s egész napon szántatott mezei birtokán! Sietek megnyugtatni azokat, kik talán sajnálkozva gondolnak az ünneprontás súlyos következményeire, kijelentvén, hogy lelkésztársunk nem csak hogy egyházi átok alá nem vettetett; de egész eljárása bár közönségesen tudva lőn, úgy az összes egyházi hatóságok, mint egyes lelkészek részéről is mélyes hallgatással elmellőztetett volna, ha ő maga szóba nem hozza azt, önként, nyíltan, őszintén feltárva az egész esetet egyik igen népes lelkészi értekezlet előtt! Ha elmondom a lelkészi értekezlet tanácskozásának és bírálatának eredményét: ezzel csak a felébresztett kíváncsiság kielégítése iránt tartozó kötelezettségemnek teszek eleget: A 20—40 tagból álló lelkészi értekezlet 2—3 tagja feltétlenül elítélte a fentebbi eljárást; az óriási többség azonban helybenhagyólag napirendre tért az eset felett; jellemző azonban a ref. lelkészi kar szabadelvű felfogásának ösmertetéséül a mentő szónok mondása, midőn a védbeszédet ekképen kezdé: „előre bocsátom, — ugymond — hogy mostani beszédemben senki ne keressen logikát“, mert ebből megtanulhatjuk azt is, hogy szabadelvűségünk a vallásos dolgokban oly határtalan, oly korlátlan szabadelvűség, mely a logikát sem tűrheti el!

Ne gondolja azonban valaki, hogy ekként bevégződött volna a pünköshti szántás kérdése! Ha elhallgattak a bajtársak, követvén a classicus útávitást: „conticuere omnes“, akadt az illető lelkész gyülekezetéből olyan egyháztag, ki polgári hatóságnál tett feljelentést!

Minden időszaknak megvan a maga jellemvonása; korszakunké aligha nem abban áll, hogy senki sem szeret járni a maga erején és saját lábán; teljesen hibátlan, épkez-láb emberek is inkább óhajtanának mankón, t. i. mások segítségének mankóján lépegetni. S a mi különösen az állami támogatást illeti: ez mai napság általános csudatevő szer gyanánt tekintetik, mintha sem élni, sem halni nem lehetne többé államségély nélkül! Dacára a nagy többség felfogásának, én említett vezéremberünkkel tartok abban, hogy a vasárnap megünneplésének helyes útra terelését első sorban éppen nem kérném az államtól, de azért ezt a fontos kérdést nem óhajtanám felsőbb egyházi hatóságaink tanácskozásainak napirendjéről levétni, sőt inkább hadd maradjon ez ott, csak hogy az állami segítséget kérő felterjesztések helyett hozzánk jöjjenek utmutató

intézkedések oly célból, hogy első sorban a lelkészi testületek, az egyházközségi presbyteriumok és azon nagy befolyású előkelő világi hitsorsosaink, kiket előadásom során oly fontos tényezők gyanánt méltattam: indíttassanak fel a rájuk néző munka megtételére. Mert ha mi lelkészek példánkkal elől járunk, ha egyházközségünk presbyteriumait s felekezetünk befo'yásos világi tagjait meg tudjuk nyerni a közös munkálkodásra: akkor különleges állami törvények nélkül is csupán a közvélemény nyomásának engedve, segítségünkre fog jönni a jó rend fentartásában mindenféle hivatalos közeg!

Hogy mit ér a kényszer és parancsszó ott, hol a lelkekben és szívekben nyoma sincs az ünneplési vágynak: arra nézve a legközönségesebb, de legcsattanósabb példa ott áll mindnyájunk előtt; csak az szükséges, hogy tudjunk és akarjunk arra figyelmezn. Ime! az állami vasutakon szabad kereskedelmi cikkeket feladni, szabad a megérkezett árukat onnan levenni és elszállíttatni valamennyi hétköznapon, tehát szombaton is, mi az oka mégis annak, hogy szombat napokon alig van vasutaknál teher-feladás vagy teher-kivétel? Az, hogy kereskedőink nagyobb részét izraeliták képezik, kik megszentelik a szombat napot, így hiába engedi az állam ekkor az üzérkedést, mert ők vallásos érzésből, tehát kényszerítés nélkül is távol tartják magokat minden ilyes foglalkozástól! Ellenben a mi vasárnapunkon nem lehet — állami rendelkezés szerint — a vasutaknál sem feladni. sem kiváltani semmit, de ugyan gátol-e ezen állami intézkedés valakit a vasárnapi üzérkedésben? Én azt látom, hogy a vasuti alkalmazottakon kívül másokra nézve alig van valami foganatja e rendelkezésnek. sőt elég keresztyént láttam, ki erőszakolta volna a teher-szállítás megengedését vasárnapokon is! Hogy a községekben aztán a keresztyén lakosság ily lanyha ünneplési vágya mellett milyen élet szokott lenni vasárnapokon, kivált a vasuti állomások közvetlen közelében? ezt legtalálhatóbban régi költőnk ama kérdésének alkalmazásával lehetne illusztrálnom: „mi zaj riad, mi nép tolong Alpár határidon?!

S mert e határainkon tolongó kereskedő nép azért jön egész bátorsággal vasárnapokon és ünnepeken is hozzánk, mert látja, hogy mi ünnepleni nem is vágyunk, nem is akarunk: látni való, hogy ha még visszatartó állami kényszer alkalmaztatnék is ellenök, ez nem zárhatná ki azt, hogy első sorban mi lelkészek oda ne álljunk a tett mezejére; az erkölcsiség szavát nekünk kell hiveinkhez intéznünk, a mi kötelezettségünk kezdeményezni a helyzet alapos javítására célzó munkálkodást!

Ezzel be is rekeszthetném a kellőnél hosszabbra nyúlt előadásomat, de nem tehetem ezt a nélkül, hogy ki ne fejezzem abbéli óhajtasomat: vajha lelkészi körünk elérkezettnek találna az időt a kezdeményezésre és felhívna egyházmegyénk többi lelkészi köreit is az együttes munkálkodásra! Mert a feladat, mit megoldanunk kellene, tagadhatatlanul nehéz; talán az a legelső lépés, mely kiinduló pontja volna a további munkálkodásnak, hogy t. i. először magunkon változtassunk azokban, a melyek túlságos szabadelvűségünk felől kétségtelen bizonyosságot tesznek: igen sok küzdelembe, igen nagy önmegtáadásba fog kerülni; de hogy ha ezen keresztül jutottunk s a magunk ünnepléséről elmondhatjuk a gyülekezet előtt: ime! ilyen legyen a ti ünneplésetek is! akkor a munkának oroszán részét már teljesítvén, reményünk lehet a további küzdelem sikere iránt! Én a biztos eredmény zálogául a lelkészi testület jó példaadását

tekintem és azt, hogy egyesült erővel lássunk a munkához, mert egy erkölcsi testület kitarító munkája és törekvése siker nélkül nem maradhat, ellenben egy-két egyén igyekezete nyomtalanul elvész az ellenséges áramlatban!

Bary Sándor,
ev. ref. lelkész.

A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Tartatott Szatmáron 1900. március hó 21—22. napjain, Biki Károly esperes és id. Szegedy Antal legidősebb vil. tanácsbíró elnöklete alatt.

A „Jövel szent Lélek Ur Isten“ szokott intonálása, esperes buzgó imádsága s rövid beszéde után nyílt meg az eléggé népes gyűlés. Jelen volt: a tanácsbírói kar — Vályi Árpád úr kivételével — teljes számmal; 32 lelkész, 3 segédlelkész, 4 tanító; egyházaink közül 12 képviseltette magát különösebben is.

Gyűlés megalakulása után esperes az egyházmegyei gondnokválságra vonatkozólag jelentette, hogy: mint közönségesen tudva, Nagyságos Isaák Dezső úr a múlt őszi közgyűlésünkön egyházmegyénk gondnoki tisztéről lemondott, egyházmegyénk a gondnok választást mind-ezideig nem rendelte el abban a reményben, hogy távozó gondnok lemondását visszavonja, azonban azóta sem nyilatkozott Isaák Dezső úr, mi annak a jele, hogy lemondását fentartja. Így állván a dolog, kérte közgyűlést, hogy nagyságos Isaák Dezső úr lemondását sajnálattal vegye tudomásul, iránta elismerését fejezze ki s az új gondnok választás iránt tegye meg a szükséges intézkedést. Gyűlés az esperes indítványa értelmében határozott, a szavazást a gondnoki állásra ápril 9 ig terjedő határidővel elrendelte. Gondnokká — mint a jelek mutatják — egyhangúlag id. Szegedy Antal legidősebb tanácsbíró fog megválasztatni. Régi, tősgyökeres kálvinista család sarjadéka nem agilis de talpig becsületes úri ember.

Jelentése folyamán fájó hangon emlékezett esperes *Bakoss Mihály* tunyogi, *Dóka Imre* t.-kőrödi, *Pásztor Károly* gacsályi és *Ilyés Károly* csécei lelkész-társainknak múlt gyűlésünk óta bekövetkezett haláláról, közgyűlésünk jegyzőkönyvileg rendelte megörökíteni a boldogultak emlékezetét, nem különben *Ilyés József* tunyogi tanítóét, a ki folyó év március hó 11-én rövid pár napi szenvedés után tért nyugalomra.

Majd a lelkészválasztásokról jelentett, így: Szamos-Ujlakra megválasztatott *Csorba Barnabás* p.-daróci rendes lelkész, Borzovára *Egeressy Imre* Kölyről, Tunyogra *Lövey Miklós* csengeri s.-lelkész. E választásokat, melyek egyhangúlag történtek, meg is erősítette közgyűlésünk. *Juhász László* debreceni segédlelkész győrteleki lelkészszé választatása ellen felebbezés adatván be: bírósági eljárás alá bocsátatott.

A tanítói karban is történtek változások. *Tunyogra* a 2-ik tanítói állomásra megválasztatott *Görömbey Ilona*, *Mándra Körössy Etelka*, a nagy-ari 2-ik tanítói állásra szabadszállási *Nagy Etelka*, *Kölcsébe Barkász Irma*, a *tiszabecsi* kántor-tanítói állomásra *Nagy Géza*. *Óváríba* a 2-ik tanítóságra *Kovács Jolán*, de mindezek csak ideiglenesen erősítették meg, mert — sajnos! — oklevelök még nincs. Ellenben a *gacsályi* 2-ik tanítói állomásra elválasztott *Bukovinszky István* és a *keéri* 2-ik állomásra megválasztott *Gecsey Ilona* állomásukon rendes tanítóként erősítették meg.

Több kisebb jelentőségű esperesi jelentés s az időszaki tanács megválasztása után a számvevőszéki,

majd a tanügyi bizottsági jelentést hallgatta meg közgyűlésünk. Utóbbi szerint egyházmegyénk 67 anya és leány egyházában van összesen 82 iskola épület, 104 tanterem, melyből kettő bérházban van elhelyezve. P.-Daróc kivételével, a hol iskolavezető hiányában szünetelt a tanítás, működött 103 tanerő. A 103 tanerő vezetése alatti 6306 tanítványból az iskola látogatás alkalmával fent volt: 2993 fiú, 2673 leány, együtt 5666 növendék. A tanterem egy vagy más részben hiányosnak találtatott 26 egyházban, kettő pedig tarthatatlannak.

A mulasztás tetemes volt 24 egyházban. Vezérkönyvek még mindig vagy csak részben, vagy éppen nincsenek 13 iskolánkban. A kerületi tankönyvek már majdnem mindenütt használtak, pár iskolánk van, a hol az *ABC* nem használtatik.

A tananyag 11 iskolában nem végeztetett el, feldolgozása pedig szintén 11 iskolában találtatott fogyatékosnak. Laza fegyelem konstátáltatott 7 iskolában.

A mi a tanítás átlagos eredményét illeti: kitünő volt 32 iskolában, jeles 24-ben, elegendő 42-ben, nem elegendő 5-ben. Utóbbiak közül is azonban két helyen csak azért, mert igen későn kezdhettek a rendszeres tanításhoz az új iskola építése miatt.

Ezek szerint mindennapi iskoláink első felévi állapota a múlt évéhez képest javulást mutat.

Ismétlő iskoláinkba feljárt 520 fiú, 532 leány, együtt 1052. Sajnos, még mindig nincs felállítva az ismétlő iskola 14 egyházban, pedig az ismétlő iskoláztatást sem szabad ignorálnunk, ha felgondoljuk, hogy gyermekeinknek abban a korban még mindig nagy szükségök van a helyes irányu vezetésre.

Tanítói fizetésből kint volt még 3089 kor. 45 fill. Közalapi, építetési bizottsági s országos lelkészi gyámintézeti bizottsági jelentés után, az egyházmegyék részére juttatott államsegély felől akként határozott közgyűlésünk, hogy a bennünket illető osztalék továbbra is a lelkészi gyámintézeti legyen. Kapcsolatosan felszínre kerülván szintén az államsegélynek a debreceni főiskola részére visszatartott 16 ezer korona jövőben miként leendő felhasználásának kérdése: egyházmegyénk csatlakozott a nagybányai és felsőszabolcsi testvér-egyházmegyék ide vonatkozólag elfoglalt azon álláspontjához, hogy ezen 16 ezer koronás államsegély osztassék ki az egyházmegyék közt a szegény egyházak javára belkörü intézkedés szerint felhasználható segélyül.

Az egyházi bírósági ügyviteli szabályzatra vonatkozólag több észrevételt kockáztat egyházmegyénk; ezek közül jelentősebb az, hogy azok a rendelkezések, melyek a bírói ügyvitel egész menetében minden fórumra kötelezők és minden fórumra vonatkoznak, rendszerbe öntve, egy ugynevezett „*általános részben*“ a szabályzat elején, külön cím alatt adassanak elő. Továbbá az, hogy a 21. §. szerint ki tekintendő magánfélnek? Ilyennek tekintendő-e a lelkész, tanító, kántor, segéd-lelkész, ha p. o. az egyház ellen panaszolnak? És végül az, hogy a 40-ik §-nál kimondandó, mikép, „ha a bíróság többfelé oszlik, a bíróság tagjai sorsolás útján osztandók szét, előzetesen az ügyek már szintén csoportokba osztatván“.

A szatmári felsőbb leányiskolának a főtiszteletű egyházkerület 335/98. sz. határozata alapján keletkezett megkeresése kerülván tárgyalásra: közgyűlésünk kimondotta, hogy teljes mértékben föl bírja fogni, mily nagy horderejű, messzekiható lenne az, ha szatmár-németi-i prot. felsőbb leánynevelő intézetünk megszilárdítva, tanítónőképzővel kapcsoltnék össze, de a maga részéről fájva érzi, látja s tudja azt, hogy anyagi erőnk

gyöngesége miatt e cél megvalósítására ez idő szerint még csak nem is gondolhatunk. A testvér-egyházmegyék (szatmári, nagybányai, nagykárolyi, m.-ugocsai) küldötteiből alakult bizottsággal (tanácskozott Szatmáron 1899. okt. 10-én) egyetértőleg mindenesetre kívánja azonban azt, hogy legalább jelen alakjában szilárdíttassék meg ez egyetlen leánynevelő intézete protestáns vidékünknek. E végből bár nem rég, csak a múlt évfolyamán lekötötte volt egyházaink 2 filléres lélekszámszerinti 10 éves adózását a szatmári gymnasium tápintézete javára, bár tudja azt, hogy a közgazdasági viszonyok mily ónsúlylyal nyomják társadalmunk fentartó erőit, s ilyenképpen a törvény szigoraként ható közadózási határozat hozatalától óvakodik is de másfelől ugy tartván, ugy érezvén, hogy egyenesen saját protestáns mivoltunk szégyenére válnék az, ha a lehető legnagyobb urgens necessitást is semmibe véve, magára hagynók eme leánynevelő intézetünket s elnéznők, hogy mint semmisíti meg a mindinkább erősebbé váló ultramontán concurrentia, kinondja közgyűlésünk, hogy:

1. ha a lélekszám szerinti 2 filléres 10 éves adózást a jelzett ok miatt nem biztosíthatja is, de biztosítani kívánja azt és ezt a protestáns nemes öntudatból folyó erkölcsi teljes kötelezettség erejével mondja ki, hogy jelzett leánynevelő intézetünk javára, kebelbeli egyházaink mindegyikében, október hó folyamán őszi segélygyűjtés eszközöltessék, a begyűlt terményből segély pénzzé tétetvén, az intézet igazgató tanácsához az év utolsó napjáig beküldessék.

2. Kebelbeli tehetősebb hitrokonaink jóakaratói figyelmébe melegen ajánlja az intézet ügyét.

3. A kerülethez, illetve konventhez segélynyerés céljából intézendő feliratát az intézetnek pártolólág terjeszti föl.

Bizony, sajnós! Ez idő szerint többet nem tehetett egyházmegyénk ez intézet érdekében. Pedig ha valakinek, nekünk látni kell, mily óriási absorbeáló erőt fejt ki velünk szemben éppen a növevelés terén is az ultramontanismus. Csak hallani is píróság, hogy elsőrendű kálvinista családaink leányai hogy özönlenek az apácák klastroma felé s mily suggestiv erővel hatnak rájuk a kegyes (!?) nővérek sententiái . . . Haj, haj! Férfi társadalmunk kezdi egyáltalán még csak komolyan sem venni a vallás-erkölcsiség tiszta eszményeit . . . Leendő családanyáink idegen behatások alatt serdülnek föl . . . Isten csodája lesz, ha megél szegény magyar kálvini egházunk.

Tárgyalta egyházmegyénk a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület Nyiregyházán, 1899. augusztus hó 9—11. napjain tartott közgyűlésében, prot. theol. facultásnak Budapesten felállítása tárgyában elfogadott s pártolás végett hozzánk is áttett javaslatát is. S bár egy prot. theol. fakultásnak Budapesten, a m. kir. egyetem körében történő szervezését az 1848-iki 19. és 20-ik t. c. egyenes folyományának tekinti s így magyarhoni prot. egyetemes egyházunkra nézve jogosnak s a tudomány, műveltség és közélet szempontjából szükségesnek tartja: mégis egy ily prot. theol. fakultásnak a felállítását ez idő szerint nem kívánja egyházmegyénk s nem kívánja pedig azért, mert fennálló theologiai intézeteink is néptelenek. Részünkről nem hallgathatjuk el azt az érvet sem, hogy míg annyi, de annyi szegényül dotált prot. lelkészi állomás lesz hazánkban, valóságos karrikatura egyetemi magas képeztetésről beszélni. Mert ha csak annyiból állana az egyetemi képeztetés, hogy legyen prot. theol. fakultás, hát hiszen menne a dolog valamilyen az állam jóvoltából (ha menne!); hanem aztán

meg is birni az egyetemi képeztetést annak a kontingensnek, a melyik a theol. fakultást benépesíteni lenne hivatva, tehát éppen a lelkészi statusnak s a kisbirtokos osztálynak: ez már aztán nem menne olyan könnyen, mint némelyek elgondolják.

Ugyancsak a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerületnek az 1848. évi XX. t. cikk szellemének megfelelő állami dotáció fölemelésére vonatkozó javaslatát már kedve-zőbben fogadta egyházmegyénk, kimondván, hogy ugyanazon okokból, miket a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület felhoz, csatlakozik a mozgalomhoz. E végből tisztelettel meg is keresi a főt. egyházkerületet, kérve, hogy a maga hatáskörében méltóztatnék számítást tétetni arra nézve, hogy az állam által tiszántúli egyházkerületünk részére nyújtott segélyeken felül mennyi kérhető még az 1848. évi XX. t. c. alapján; semmi esetre ki nem hagyva számításból egyetemes lelkészi nyugdíj-intézetünket, egyházkerületünk belszükségeit s írjon fel a konventhez, hogy a dotáció felemelése tárgyában a szükséges lépéseket tegye meg.

A „Tiszavidéki lelkészi értekezlet“ indítványa arra nézve, hogy az egyházi és iskolai adó hogyan vettessék ki, illetve a kivetett ily nemű adóknak hogyan biztosíttassék az államhatóság által leendő akadálytalan behajtása — elfogadtatott. E szerint, eltérőleg a konvent jogügyi bizottságának ide vonatkozó javaslatától (Lásd 1899. 76. jkvi sz.), nem egyenként hozott határozattal látja egyházmegyénk természetesnek az egyházi és iskolai tartozások megállapítását, hanem, mert törvényszerint (E. T. 240 §.) az adók kivetése a presbyterium kötelessége lé én, ezt természetesen plenáris ülésében az összes egyháztagokra nézve együttesen cselekszi meg, együttesen jegyzőkönyvezteti. Nincs tehát szükség az egyenkénti külön határozathozatalra, hisz' ez óriási munkával járna kivált nagyobb egyházakban. Az együttesen kiszabott egyházi és iskolai adó lajstromát aztán — a reclamációk letárgyalása után — a presbyteriumi határozat záradékával ellátva két példányban esperesi hivatalhoz felterjeszti minden év július 15-ig, az esperes signalva egyik példányt magánál tartja, másikat visszateszi az illető egyházhoz. Hátralékossági határidő okt. 15. Az ezen napon túl beterjesztett hátralékos lisztát egybeveti az esperesi levéltárban levő eredeti kivetési lisztával, a hátralékok kimutatását signalja s végrehajtás végett polgári hatósághoz átteszi. Ez felel meg a mi kálvini rendtartásunknak.

Ime ezek voltak közgyűlésünk közérdekebb tárgyai.

Volt ezeken kívül számos tárgy még, de a melyek egyeseket érdekelhetnek inkább csak. Mindamellet' is azonban, hogy mintegy 72 jkvi számra terjedő volt a tárgysorozat, a mi nálunk eddigelé szokatlan, az első nap d. u. egynegyed hat órájára az összes közgyűlési ügyek letárgyaltak.

Közben pedig a fehér asztalnak is jutott egy pár óra, hol a szokásos toasztok persze nem maradtak el.

Huszonkettedikére — másnapra t. i. — már csak a bírósági ügyek maradtak, számszerint mintegy 12. Fegyelmi nem volt. Mind közigazgatási volt, szaporitván különösen az csesdi lép lecsapolásával járó érdekelt ségi adók ki által leendő fizetésének a vitás kérdése, a minek eldöntése bizony egyik-másik esetben nem kevés gondot okozott bíróságunknak, sem a belhivatalnokokat, sem az egyházakat nem akarván jogtalan teher-hordozással sújtani. Fogas kérdés ez. Adná Isten, hogy kielégítően oldatnék meg.

F. Varga Lajos.

A beregi ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

Két éven át gyűléseinkről szóló tudósításaimat csak nem mindig ilyenformán végeztem: „bírósi ügy nem volt, bizonyosságul annak, hogy itt mindenek ékesen és jó rendben folynak“. Hát bizony ezt most nem mondhatom el, szomorúan kell konstatálnom, hogy bizony van itt is baj helylyel-közzel, sőt a 7 bírósi ügy közül egy azt mutatja, hogy volt már akkor is, a mikor azt hittük, hogy joggal dicsekedhetünk a világ előtt. Maga az esperesi jelentés a „szürke esztendők“ közzé sorozza a múlt évet, de ha kutatni kezdjük annak a „szürkeségnek“ az okát, erre nézve — azt hiszem — csak általánosságban lehet elmondani az esperesi jelentés ama szavait, hogy „az önfentartás, a megélhetés gondja, a csapodárság, a minél több szórakozás nyugózi le a valláserkölcsei életet“. Ugy vélem, hogy e szavak nem csak itt, de általában mindenütt elmondhatók; viszont más oldalról a bajoknak okául elmondhatjuk azt is, hogy azt a társadalmi forrongást, mely a múlt évben felütötte a fejét, csak ideig óráig lehetett puskával, esendőr és katonassággal elfojtani, a bajnak a gyökere, a társadalmi renddel való elégedetlenség, a törekvés a terhektől való szabadulásra ott van ma is minden kebelben, egyes ki-kitöréseire készen lehetünk minden pillanatban. Igaz-e vagy nem, a mit irtam, eléggé megítélheti mindenki abból, hogy egyik egyházban az elégedetlen elemeknek az volt a legfőbb vádjok lelkészek és tanítók ellen, hogy „a pap nem köszön, a tanító meg vadászni jár és kutyákat tart, melyek a gyermekeket megharaphatják“. Természetesen elutasítottak, hanem már egy másik egyháznak lelkésze ellen kénytelen volt a bíróság fegyelmi vizsgálatot elrendelni, ugy szintén egy gondnok ellen is hűtlen kezelés és hanyagság miatt. Az örökösen perlekedő Gulács adott legtöbb dolgot a bíróságnak, ügyei közül egy most még megoldást se nyert.

Ezek a bírósi ügyek, melyeket a teljes számban megjelent tanácsbírói kar lelkiismeretesen megvizsgált, okozták azt, hogy a mostani közgyűlés két napon át (ápril. 27. 28.) tartott *Sütő Kálmán* esperes és *Uray Imre* e. m. gondnok elnöklete alatt. A tárgysorozat — leszámítva a bíróságot — 62 pontot foglal magában. A fontosabbak ezek: *Nemes Ferenc* búcsúja és *Balajthy Károly* lelkésztársunk elhalálózván, emlékek jegyzőkönyvileg megörökített. Az előbbinek helyét *Pap János* zápszonyi lelkész fogja elfoglalni meghívás útján. Zápszonyt illetőleg pedig ugy intézkedett a közgyűlés, hogy lelkészt csak akkor választhat, ha tetemesen felnövekedett adósságait a lelkészt megillető jövedelemből le fogja törleszteni. Ennél a határozatnál eszébe jutott az embernek először is az „apák vétke“ és „fiak bűnhődése“: azután meg az, hogy az ottani „hagyatéka“ rendezésével egy fiatal, tetterős lelkész se tudott egy könnyen boldogulni, — bizonyára még kevésbé fog tudni egy más hivatású ember — a tanító. *Anyagi* tekintetben teljesen helyes ez az intézkedés; de hát mi a *lélek* nemesítésének az előmozdítására, a valláserkölcsei élet fejlesztésére esküdtünk fel első sorban! . . . Azt hiszem, hogy a fiatalabb lelkészek közül nem esett volna nehezen egynek se 1—1 vasárnap hirdetni ott az Isten igéjét! . . .

Nem tudom pontosan, de ugy emlékszem, hogy Zápszonynak nincs annyi adóssága, mint a mennyi kárt okozott a szernyei presbyterium az egyháznak ezelőtt 5 évvel, t. i. ezer forintot. Mindkét bíróság kimondta a presbiterekre az anyagi felelősséget, a kár-

térítést, és most, midőn a megtérítésre került a dolog, engedélyt kérnek a nem fizetésre. Lám, ennél az ügynél már dominált az, a minek Zápszonynál lett volna inkább helye, hogy „vajjon az *anyagi* haszon nem lesz-e majd *lelkileg* káros? Igaz teljesen, a híveknek a lelki békessége, az egyenetlenség megszüntetése elébb való több ezer forintoknál is. Csakhogy ám ennek a dolognak van egy másik oldala is, az nevezetesen, hogy ilyenformán akármelyik presbyterium bátorságot vehet elfecsérelni az egyház vagyonát; anyagi felelősség nem fogja őket érni, vagy ha igen, az egyház belbékéjének az örve alatt meg fognak ép bőrrel menekülni!

A vallástani kézikönyvekkel a tanügyi bizottság nincs megelégedve; indítványoztatott oly tankönyvek szerkesztése, melyekben a nyelv népies, a gyermek által is könnyebben megérthető legyen. Az alapelvek megbeszélésére egy bizottság küldetett ki. Az állami és ártéri adók sok helyen tetemesen felszaporodtak; ennek oka részben az, hogy a lelkészek a földek után rájuk eső adók megfizetését elhanyagolván, elhalálozásukkor ez rendesen az egyház terhe lett. Határozatott, hogy ez után a p. ü. igazgató a lelkészek vagy egyházak részére csak az esetben adjon halasztást, ha azt az esperes véleményezi.

A statisztika így szól: Lélekszám 46470. Kegye-adomány 17067 kor., építkezésre fordított 35361 kor. Született fi 1180, nő 1135. Meghalt fi 819, nő 742. Szaporodás tehát 754. Tiszta házasság kötött 357, vegyes 44 *kik mindannyian igénybe vették az egyházi esküt*. Kitért fi 5, nő 6, összesen 11. Áttért fi 2, nő 10, összesen 12. Confirmáltatott 952. Tanító nincs 3 egyházban. A tanítóknak több mint $\frac{1}{3}$ -a kitünő eredményt tudott felmutatni.

Az Uj-Dávidháziak közvetlenül a kir. tanfelügyelőhöz egy kérvényt adtak be, melyben jelezvén, hogy ők nem bírják a terheket, iskolájoknak az államosítását kérik s míg ez meg lenne, addig a szülék kivették gyermekeiket a felekezeti iskolából, és az ott már régebben meglevő áll. iskolába járatták. A tanfelügyelő, a miért ismerés is illeti, nem avatkozott közvetlenül a dologba, hanem áttette az összes iratokat az espereshez. Az esperes kimenvén Uj-Dávidházára, az ő körültekintő gondjával és tapintatával igyekezett a szüléket szándékuktól eltéríteni, de mind hiába! . . . Csak arra nézve hozom fel ezt az egész dolgot, hogy nekem úgy tetszik, mintha mi nem volnánk képesek az állami iskolával versenyezni! . . .

Simon A. e. m. főjegyző állásáról a gyűlés végén lemondott! Talán talán sikerülni fog a lemondást vele visszavonatni. *Telegdy B.* beregszászi s. lelkész jobbnak vélvén a tanári pályát, a kolozsvári egyetemre távozott; *Körössy Ferenc* pedig bemutatván bizonyítványait, a s.-lelkészek közé telvéttetett. Vannak összesen hárman, elkelve 3-szor annyi is; még a 600 frtot fizető Beregszász se tud s. lelkészt kapni.

Mindent összevéve, az esperesnek ama szavaival végzem tudósításomat, hogy „*nincs okunk a kétségbeesésre, de nem szabad el se bizakodnunk!*“

Sütő / ron,
gáti ref. lelkész.

A heves-nagykunsági ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

A heves-nagykunsági ev. ref. egyházmegye, a folyó évi március 21-ik napján, Tisza-Roffon tartotta rendkívüli közgyűlését. A gyűlésen fájdalmasan nélkülöztük

a betegsége miatt távol maradt Horthy István egyházmegyei gondnok urat, kinek már megjelenése is mindenkor üdvös hatása, mert benne az egyházunk iránti hithűséget, elfogyhatatlan szeretetet és szent kötelesség-érzetet látjuk megtestesülve. Az elnöki tisztet ennél fogva, Dorogi Lajos esperes úr oldala mellett, Mészáros Illyés, mint legidősebb tanácsbíró úr, töltötte be, mindvégig lankadatlan éberséggel és tapintatossággal. A gyűlés igen szép és méltóságos lefolyású volt, szalma csépelés és éles vitakozás nélkül. Egy pár sötét pout feltűnt ugyan a láthatáron, ámde Jakucs Gábor tanácsbíró ur és gróf Waldek Frigyes burai egyházi főgondnok ur és finom tapintattal és nemes jó akarattal elsimitották, így megszabadultunk két kellemetlen ügy tárgyalásától. A tárgysorozatban az egyházkerület által előterjesztett bírósági ügyviteli szabályzat tervezetét Végh Sándor egyházmegyei jegyző ur referálta, kinek alapos indokolása alapján az egyházmegyei közgyűlés a javaslat újabb átdolgozását kérelmezi. Az iskola államosítási ügye kísértett a kis Rákóczy egyház kérvényében. Vajha ne kísértene többé!

A gyűlést megelőzőleg reggel isteni tisztelet volt, a zsúfolásig megtelt templomban. Török Imre a gyülekezet ifju buzgó lelkipásztora mondott egy mély vallásos szellemű, szép és nagyhatású imát, mely az esperes ur lsten áldását kérő buzgó imájával együtt, emelkedett hangulatot ébresztett.

Méltónak tartom megemlíteni, midőn ma oly gyakran hangzik a panasz az egyház iránti közönyösség miatt, hogy Tisza-Roffon a magyar református földes úri családok — itt még magyar kézben vannak a szép, nagy ősi birtokok — az egyházmegyei közgyűlés tagjait tüntető szivességgel fogadták, az érkezőket a szalóktaskonyi vasuti állásról pompás fogatokon repítették Tisza-Roffra. Délben az egyházmegyei gyűlés tagjait — mintegy száz tagot — Borbély Géza földbirtokos úr, az egyház főgondnoka, saját házában gazdagon megvendégelte, a mely nagylelkűség, áldozatkészség és egyház iránti szeretet dicséretre nem szorul. Az ebéd emelkedett, derült hangulatban folyt le. A felköszöntők sorát Dorogi Lajos esperes ur lelkes beszéde nyitotta meg. Ezután valóságos tündéres, rakétaszerű szípor-kázása következett a felköszöntőknek, papok, világiak részéről egyiránt. Az egyházért való szent lelkesedés árja ragadta magával a társaságot. A nemes lelkű, egyházat szerető gró Waldek Frigyes ur kijelentette, hogy az őszi egyházmegyei gyűlést, mint főgondnok, meghívja a maga vendégéül Tisza-Burára.

A kedves, feledhetlen helyről mindnyájan a szentírás ezen szavaival tértünk vissza elhagyott családi tűzhelyünkhöz: *örömmel fogadának minket az atyafiak* (Cselek. XXI. 17.). A lelkes, önzetlen fogadtatás az apostoli korba varázsolt vissza, midőn még a gyülekezeti tagoknak szívők, lelkők egy vala. Oh vannak még, áldassék a mi Urunk Jézus Krisztusnak atyja, egyházunknak hű, lelkes, áldozatkész fiai.

Kisujszálláson, 1900. ápril 2.

Gulyás Lajos
ev. ref. lelkész.

Kérdés.

Egy gör. kel. nő megjelent nálam a „Hasznos Kalaúz“ című könyvvel s annak 52-ik oldalán olvasható ezen szavak alapján: „Egyik házastársnak a másik házastárs vallására áttérése esetében az a gyermek, a ki a 7-ik életévet már túlhaladta, de a 18-ik életévet

még be nem töltötte, a szülőknek most már közös vallására a gyámhatóság beleegyezésével térhet át“.

Kérvény beadandó a főszolgabírónak s aztán így szól: „Az áttérést kívánó gyermeket mindenesetre személyesen, szükséghez hépest a szülők, illetőleg a törvényes képviselő jelenlétében kell kihallgatni. stb. stb.“ „az áttéréshez a beleegyezést csak akkor adja meg, ha az áttérni akaró gyerek az érettségnek oly fokát mutatja, hogy saját vallásos meggyőződéssel bírhat:“ ennek alapján akarná nevezett nő, hogy hozzánk áttérve vétessék át gyermeke is, ki 12 éve mindig ref. iskolába járt s vallásunkat tanulta. Elmentem a főszolgabírói hivatalhoz, ott azt mondták, hogy ily törvény nem létezik.

Kérdem, hogy csakugyan a „Kalaúz“ van-e jól értesülve s ha igen, melyik t.-cikk az, vagy pedig a szolgabíróságnak van igaza?

Szívós felvilágosítást kérek s azt előre is megköszönöm.

Berettyó-Ujfalu 1900. ápr. 3.

Zih Sándor,
ev. ref. lelkész.

Felelet.

Mind a „Kalaúz“-nak, mind a szolgabírói hivatalnak igaza van! a „Kalaúz“-nak igaza van annyiban, a mennyiben az, a mit mond, tényleg benne van abban a rendeletben, melyet 1895. jun. hó 29-én Dr. Wlassics Gyula, Erdélyi Sándor és Perczel Dezső együttesen bocsátottak ki ily cím alatt: „Vallás- és közoktatásügyi, igazságügyminiszteri és belügyminiszteri rendelet a gyermekek vallására vonatkozó meg-egyezések és nyilatkozatok alakszerűségeinek stb. szabályozása tárgyában“. Lásd 7-ik §. Csakhogy ez a rendelet, valamint az annak alapul szolgáló s a „Gyermekek Vallásáról“ szóló 1894. évi XXXII. t.-c. 4-ik §-a az egyházpolitikai törvények életbeléptetése után kötött házasságokból származott gyermekek áttéréséről intézkedik így; ellenben ugyanezen törvény-cikk 7. §-ában világosan ki van mondva hogy: „A jelen törvény életbeléptetése előtt kötött házasságokból született, vagy születendő gyermekek vallásos nevelésére nézve azon törvény határozata marad érvényben, a mely az ily házasságok kötése idejében hatályban volt“. Tehát a szóbanforgó gyermeknek, ki 12 éves lévén, az egyházpolitikai törvények életbeléptetése előtt kötött házasságból született, meg kell várnia 18 évet; kivéve: ha leány-gyermek, mert akkor férjhez menetele után azonnal áttérhet. Ebben meg már a szolgabírói hivatalnak van igaza.

Szerk.

IRODALOM.

Bodor János könyvei. Bodor János zágoni (Erdély) ev. ref. lelkész másfélévtizeden át szerzett közvetlen tapasztalat alapján az elemi iskola számára a múlt évben három vallástani közikönyvet, meg egy vezérkönyvet írt meg, melyeket a zágoni egyház dr. Bartók György erdélyi ref. püspök látogatásának emlékére ki is adott. Az egyik könyv a „Kis tanulók hit- és erkölestana“ elemi népiskolák I. és II. osztályai számára. Ehez a szerző külön vezérkönyvet is ad, ára a két könyvnek 32 kr. A másik könyv az „őszö-
vetségi szenttérténetek“ az elemi népiskolák III. és IV. osztályai számára. Ára 20 kr. A harmadik könyv az „Ujszö-
vetségi szenttérténetek“ az elemi népiskolák V. és VI. osztályai számára. A két utóbbi ké-

pekkal is van illusztrálva, mely a szemléltetés, a közvetlen, a maradandó hatás szempontjából mindenestre kívánatos, de egyik-másik kép olyan, a melyet mellőzni óhajtottunk volna, általán a szemléltetés eszközeül már a legelső fokon is izléses, szép és művészi képeket szeretnénk látni, mert csak ilyenek képesek a lelket helyes képzetekkel s helyes irányban művelni. Bodor János könyvei egyébként nem dilettans munkák, hanem célirányos paedagógiai érzék és okos fő művei. Bodor úgyesen eltalálja azt is, a mit s azt is, ahogyan kell az elemi népiskolás gyermekeknek a vallásból tanítani. Ajánljuk műveit az érdeklődőknek. A könyvek tiszta s az iskolai egészségtan követelményeinek megfelelő kiállítása a Hornyánszky nyomdáját dicséri.

Ev. ref. keresztyén vallástan. Hiterősítésre előkészítő káté. Irta *Fülöp József* körmendi ev. ref. lelkész. Pápa 1900. 8° 35 l. E vallástan 15 versenytársa között 1897-ben a dunántúli e. ker. pályázatán jutalmat nyert, de mivel használhatóságára nézve az egyházkerületi gyűlésen kétség merült fel, a kerület nem adta ki. Most a szerző maga vállalkozott a kiadásra, hogy bemutassa kis művét, mint e fontos mezőn való *kísérletet*. Az író tehát nem kérkedik művével, hanem szerényen maga is csak kísérletnek kívánja azt tekinteni s egyenesen felhívja lelkésztársait, hogy nézeteiket a munkáról közöljék vele. Mert a cél az, hogy a dunántúli egyházkerületben máig használatban lévő, de elavult és nehézkes Tóth Ferenc féle confirmációs kátét korszerűbbel és könnyebbül pótolják. Fülöp József kátéjában *Előismeretek* c. alatt rövid egyháztörténetet ad. A második részben a *ker. hit- és erkölestant* foglalja össze, harmadik részben szól a *sákramentomokról* s itt közli az úrvacsora vétele előtti és utáni imádságot. Negyedik részben az *isteni tiszteletet* ismerteti, ötödik részben a *szertartásokat*; hatodik részben a *lazai ker. felekezetek közötti különbséget* és végül a hetedik részben *ev. ref. egyházunk alkotmányos szervezetét*. Mint látszik, röviden minden megvan e kátében, a mit a confirmációra menő növendékeknek tudni kell. Egyháztörténet, hit- és erkölestan, liturgika, symbolika és alkotmánytan. E rövid összefoglaló vallástant nemcsak a confirmációra készülő növendékek, hanem az állami, községi és elemi iskolába járó s szórványokban lakó tanulók is használhatják tankönyvül. A régi káték felett előnye nem egyedül a növendékek fejlettségi fokához mért előadásában, hanem az anyag célszerű megválasztásában, elrendezésében és teljességében van. Előadás módja a kipróbált katechetikai. A könyv ára kötve 40 fillér.

Ifjúsági tanítás. Ily cím alatt adott ki *Bányai Sándor* hódmezővásárhelyi ref. főgymn. vallástanár egy ifjúsági istentiszteleten elmondott predikációt rövid elő- és utóimával együtt. Az egyházi beszéd alapigéje Timóth. IV. 12. van véve és szól arról, mit kell az ifjaknak tenni, hogy senki az ő ifjúságukat meg ne utálja. I. Legyenek szerények, II. szorgalmasak, III. vallásosak. Mindezen részekben nyomonjáró tárgyalást és fejtegetéseket látunk, melyeket *Presseance* után szabadon dolgozott fel a vallásos irodalmunkban jónévű szerző. A beszédet tanítványai számára adta s 10 fillérért árúsítja és a bejövő tiszta jövedelmet a h.-m.-vásárhelyi főgymn. szegény tanulók segély-alapja növelésére fordítja a szerző. De más gymnasiumok ifjúsága között is szeretné terjeszteni e beszédet, a mit egyaránt megkövetel úgy a lelki haszon, mint ref.

gymnasiumaink kölcsönös összetartozandóságának ér-zete. Mert hiszen ez eljárást kölcsönössé téve, módunk volna kellőképen munkálni a szép és áldásos célt, s a mellett még néhány fillért a jótékony célja is fordíthatnánk. Debreceni főiskolánkban is adtak ki a múlt évben s fognak kiadni a jelen évben is hasonló tárgyú irányú és célú beszédeket. Kívánatos volna, ha ezek is nemcsak debreceni főgymnasiumunk ifjúsága között oszlatnának szét, hanem lehető széles körben terjesz-tetnének. Erre pedig csak a Bányai által kijelölt eljárás alkalmas, azért ajánljuk azt a Bányai ifjúsági tanítá-sával együtt vallástanáraink figyelmébe.

Két névkönyv. Két ref. egyházkerület névkönyvét vagy névtárát kaptuk legközelebb a folyó 1900-ik évre. Idejekorán jelent meg mindakettő s nagy gonddal és körültekintéssel van összeállítva mindakettő. A tiszán-neni egyházkerület névkönyvét *dr. Tüdős István* állította össze. A szerkesztő gondosságán kívül, mely a tartalomon látszik, kiváló előnye még e névkönyvnek a külső kiállítás tisztasága, s könnyű áttekinthetősége, melyet a sárospataki főiskolai nyomda egyfelől a helyes beosztással, másfelől (pl. az anyaegyházak neveinél) az egészen és azonnal szembeütő nagy, tömött betűk alkalmazásával ér el. E tekintetben nem versenyezhet vele a dunántúli egyházkerület névtára, melyet *dr. Antal Géza* nem kisebb figyelemmel és utánjárással állított össze. Ennek is kétségkívül nagyon tiszta, csinos a nyomása, de mert vastagabb betűket a pápai főiskolai nyomda nem használt, nem oly hirtelen tekinthető át, mint a tiszánnenni kerület névkönyve. De van a dunántúli névtárnak egy becses tulajdonsága, melyet az előbbiben nem találunk, és ez az, hogy minden községnél közli előbb a lakosság összes számát, azután a népesség felekezetek szerinti eloszlását. Ezt a kimutatást mi nagyon helyesnek, eszméletőnek és tanúságosnak tartjuk. E két gondos néztárt látván el nem fojthatjuk azon felkiáltásunkat: vajjon a tiszántúli egyházkerület névtára miért nem jelent meg tavaly és hol késik az idén?

KÜLÖNFÉLÉK.

Adományok és ajánlatok a kollégiumi szabadságharc gyűjtemény és a Nagykönyvtár részére.

Hatodik közlemény.

Nagyistizteletű *Szigethy Elek* úr útján b. e. nt. *Tatár János* szeghalmi lelkész hagyatékából:

1. Kossuth birminghami beszéde nov. 11. 1851. (kézirat).

2. Szurony vitan. Irta Gaál Sándor. Pest 1848. Nyomatott Kozma Vazulnál (kézirat).

3. Az 1848. évi francia forradalom. Dobsa János szemtanu. Pesten nyomtatott Beimelnél 1848.

4. Október hatodika. Szabadság nefelejtse. A bécsieknek és Magyaroknak. Kiadja Pukolay Dániel. Pesten 1848.

5. A Times február 1860. évi közleménye a Habsburg dinasztia ellen a patens alkalmából (Kézirat).

6. A magyar nemzet függetlenségi nyilatkozata. 1849. ápril 19-ről, 4 folio lap.

7. Könyves Tóth Mihály 1848. ápril 9-én mondott predikációja. Egykoru nyomtatás 4 levél folio.

8. Isten felelete az indulat rohamra (kézirat, hát-lapján Vitéz Lajos losonci lelkész érdekes tudósítása, a magyar foglyok halálra botoszásáról).

9. Szoboszlai Pap István 1854. jul. 25-én 1489/845. sz. felhívó szózata a bikszádi fürdőből.

10. Békésy Károly cs. kir. főszolgabíró Szeghalmon 1860. febr. 15-én 4J. sz. a. kelt hivatalos felszólítása Tatár János lelkészhez a Pátens kihirdetése ügyében.

11. Az erre vonatkozó tagadó válasz impurumban Tatár Jánostól.

12. Kossuth a magyar nép szívében és költészetében, összeállítá Zsilinszky Mihály. Pest. 1868.

Nemzetes *Szücs Istvánné* Bódog Zsuzsanna asszony (Hatvan u. 62. sz.) felajánlja néhai *Őri Sándor* 48-iki huszár altiszt lovassági kardját.

Polgár *Bódog Dávid* (Csemete utca 17-ik sz.) 2 drb 10 frtos, 6 drb 5 frtos, 1 drb 2 frtos, 1 drb 1 frtos és 4 drb 30 kros forradalmi bankópénzt adományozott.

Havi Lajos 1. oszt. gymn. tanuló Debrecenből: 1 drb 10 frtos, 3 drb 5 frtos, 1 drb 2 frtos, 1 drb 30, 1 drb 10 kros bankjegyet.

Tekintetes *László Albert* könyvkereskedő úrtól:

1. 1848. márc. 15. Nagy színés kép.

2. Honvéd Album. Pest, 1868.

3. Vahot Imre. Gr. Battyányi Lajos élet és jellemrajza.

4. Mayer Universum

5. Rézmetszetek.

6. Frenkenburg A. Emlékiratok.

7. Höke L. Magyarország újabbkori története.

8. Kovács: Koronázási Emlékkönyv.

9. Kovachich M. Georgii: Notitia historica.

10. Kövály László: Millennium.

11. Weiss: Weltgeschichte.

12. Grottesche: Allgemeine Weltgeschichte.

13. Momsen: römische Geschichte.

14. Kossúth Lajos temetése.

15. dr. Weber György: Világtörténet tankönyve.

16. Szöllőssy Károly: szerzetes rendek statisztikája.

17. Varga Géza: Hajdúmegeye leírása.

18. Benedek Lajos: Az erdélyi részek helység névtára.

19. Continental Compass.

20. Zalai Márk: Forgalmi számtan.

21. Zalai Márk: Könyvvitel.

22. Schlosser: Weltgeschichte.

23. Palmer Kálmán: Nagy-Bánya és környéke.

24. Magyarország tiszti cím és névtára.

25. Ladányi G.: Alkotmánytörténet.

26. Schreyer Jakab: A per orvoslatok rendszere.

27. Kiss István: Bevezetés a jog és állam tudományokba.

28. Hajnik Imre: Magyar jogélet.

29. Hajnik Imre: Magyarország az Árpád királyoktól az ősiség megállapításáig.

30. Zlinszky Imre: A jogorvoslatok rendszere.

31. Dóci Lajos: Ellinór, vigjáték 3 felvonásban.

Debrecen, 1900. ápril. 7.

Ferenczy Gyula,
kollegiumi fő-könyvtárnok.

— **A tiszántúli ev. ref. egyházkerület főgymnasiumaiban** e folyó 1899/900. tanév végén az érettségi vizsgálatok a következő rendben fognak megtartani. M.-Sziget június 14—18. napjain elnök lesz Dóczy Imre gymnasiumi felügyelő, Hódmező-Vásárhelyen június 18—20. napjain elnök lesz Zsigmond Sándor egyház-

kerületi főjegyző. Debrecenben június 21—28. napjain Dóczy Imre gymn. felügyelő elnöklete alatt, Kisújszálláson június 22—23. napjain főt. Kiss Áron püspök úr elnöklete mellett. Mező-Túron június 25—26. napjain Balog Ferenc elnöklete mellett. Szatmáron június 25—27. napjain Széll Kálmán esperes elnöklete mellett. A kormány-képviselőket még nem nevezte ki a miniszter.

— **A tiszántúli ev. ref. tanáregyesület** mezőtúri közgyűlése iránt oly széleskörű érdeklődés támadt, hogy az egyesület központi választmányához csaknem naponként érkeznek a legtávolabbi helyekről tudakozódó levelek s egyszersmind a gyűlésre jelentkezések. Vonza az érdeklődőket az időpont alkalmas volta mellett a közgyűlés programja, azok a jelentős tárgyak, a melyek tanácskozásra kerülnek. A konvent és az egyetemes tanügyi bizottság ülései előtt közvetlenül tartván az egyesület a maga közgyűlését, ismételten hangoztatjuk a tanterv-revisió szempontjából, főleg a vallástanításra nézve, megállapodásai döntő súlyúak lehetnek. Hogy ezt az irányadó szakférfiak is belátják, eklatansan feltünteteti azon körülmény, hogy az egyesület elnökén, *Dóczy Imrén* kívül, a ki tudvalevőleg az egyetemes tanügyi bizottság ügyvivő alelnöke, sietnek még a közgyűlésben résztvenni: *Váró Ferenc*, az egyetemes tanügyi bizottság szakelőadója és *dr. Antal Géza*, szintén az egyetemes tanügyi bizottság vallásügyi szakreferense. Ily tanférfiak jelenléte mindenestre megtisztelő az egyesületre nézve, de egyúttal azt is mutatja, hogy az egyesület olyan hathatós tényező, a melyet a belátó tanférfiak figyelmen kívül nem hagynak. Mindenestre egyetlen nagyobb ref. tanártársulat, a mely föllépésének súlyával s állásfoglalásával iskolai kérdésekben az ingadozó tanügyi közvéleményre, sőt a tanügyi hatóságokra is jótékonyan hatni hivatva van. Hogy hatása minél áldásosabb és messzeterjedőbb legyen, szüksége van más egyházkerületek tanárainak közremunkálására is. E közreműködés évről-évre valóban nagyobb arányú is, úgy hogy bizvást lehet reménylenünk, hogy az egyesület az oly régen óhajtott *országos ref. tanáregyesületté* fog egyszer kialakulni. Mostani mezőtúri közgyűlésén a kebelbeli középiskolák tanárain kívül részt vesznek még mindenekelőtt a lelkes pápaiak, azután egyesek Sárospatakról, Nagykőrösről, Kecskemétről. A közgyűléssel kapcsolatban tartandó *vallástanári szakértekezlet* is mind határozottabban és erősebben formálódik ki. A kitűzött vitatételek előadói tisztére az ügybuzgó vallástanárok készséggel vállalkoznak. Ajánlottak a következők: 1. *Bányai Sándor* előadással vezeti be az első vitatételt: hogyan lehetne a vallástanítást benső meleg vallásos neveléssé tenni? 2. *Barla Jenő* bevezeti a másodikat (kivánatos-e a vallástanítás központosítása két tanítási körre osztás által?) és negyediket (Mégváltoztatandó-e a gymn. vallástanítás anyaga és ha igen, hogyan?). 3. *Vékony Sándor* bevezeti az ötödik tételt: mimódon lehet a középiskolai oktatásban a bibliára és az énekekre kiváló gondot fordítani? Végül tudatjuk a közgyűlésre készülőkkel, hogy a vasúti kedvezményes jegyek (gyorsvonatokra is használhatók) az elnökséghez már megérkeztek s a jelentkezők nevére kiállítva szétküldöztetnek. A jelentkezések tehát halaszthatlanul megkívántatnak. Az egyes intézetek igazgatóságának készséggel bocsát az elnökség rendelkezésére kívánt számú igazolványt.

— **Debreceni főiskolánk tanárainak pót- és útdadó mentességét.** a melynek függő kérdéséről lapunk március 17. számának „Különfélék” rovatában is megemlékeztünk, a múlt hóban tartott városi bizottsági közgyűlés, a tanács ellenkező indítványa ellenére, megszavazta s ezzel megszüntette azt a reánk nézve sérelmes különbséget, a mely e tekintetben a városunkban levő állami tanárok meg az ugyanazon nemzeti és közművelődési munkát teljesítő s Debrecen városához a több százados múlt hagyományai révén náluk talán közelebb is álló főiskolai tanárok között fennállott. A nemzeti kulturának szegényes anyagi viszonyokkal küzdő, nehéz helyzetük és magas hivatásuk ellentétei között szakadatlan külső és belső tusakodásra utalt napszamosai meglepedéssel vehetik tudomásul a közgyűlés ama jóindulatát, a mely ebben a döntésben megnyilatkozott. A határozat létrejvetelének legfőbb érdeme **gróf Degenfeld Józsefet** egyházkerületünk és főiskolánk derek főgondnokát, Hajdumegye és Debrecen szab. kir. város főispánját illeti, ki a főiskolai tanárok ügyét egész odaadással tette magáévé és a közgyűlés elnöki irányzásában is főiskolánk atyai indulatú főgondnokának mutatta magát. Ő utána **Simonffy Imre** polgármesterről s főiskolai helyi gondnokról, valamint az ügyet első mozzanatától kezdve fáradhatlan s lekötőlező buzgalommal intézett **Márk Endre** egyházkerületi és főiskolai ügyészről kell hálával és köszönettel emlékeznünk.

— **A mi főiskolánk könyvtára.** Sokszor és sokat irnak mostanában a debreceni főiskola könyvtáráról. A bibliográfiai munkák elmondják, hogy ebben a könyvtárban 75,523 kötet könyv van és hogy sok ezek között az olyan, mely valóságos irodalmi kincs. Ez igaz is mind egy szóig. De van ennek a mi hirneves könyvtárunknak egy olyan baja, a min ha idejében nem segítünk, akkor ez a könyvtár végre is majd csak muzeum számba fog menni, a hol igenis megtalálhatjuk a múltak emlékeit, de nem az újabb tudomány forrásait. Egy ilyen könyvtárnak mindig teljesnek kellene lenni s nem volna szabad a könyvpiacon olyan valamirevaló munkának megjelenni, mely innen kimaradna. Am a dolog nem így van teljességgel. A mi könyvtárunkból nemcsak egyes újabb időkben megjelent művek hiányoznak, hanem ma már hiányoznak egész szakok is. Hiszen néhány évvel ezelőtt rajtunk történt meg, hogy mint vidéki lelkész a socialismust behatóbban akarván tanulmányozni, kiirtuk egész sorozatát a hirnevesebb socialis íróknak s Balogh Ferenc hittanár társunkhoz beküldöttük azzal a kéréssel, hogy a kiirt művek közül sziveskedjék címünkre használat végett a könyvtárból kivenni azokat, a melyek ott megvannak. Mert a gyanu már akkor is élt bennünk, hogy mindnyájan nincsenek meg. De azt mégse gondoltuk, a miről meg kellett győződünk, hogy t. i. egy sincs meg! Ez az, a mire az intézők figyelmét felhívni kötelességünknek ismerjük. E bajon segíteni kell, még pedig gyorsan, mert mennél tovább halogatjuk, annál nehezebb lesz a segítség. Már most is nagy teherrel fog az járni. Tudomásunk szerint e könyvtár gyarapítására költségvetésünkben évenként alig van felvéve 900 forint. Nohát ez semmi! Ennyit tudományokkal foglalkozó privát embernek is el kellene szakitani tudni a maga kézi könyvtára gyarapítására évenként. Ez volna a kívánatos állapot. De egy hirneves könyvtár szükségleteinek a fedezésére ez egyszerűen: semmi. Ma már oda jutottunk, hogy az újabb értékesebb és drágább műveket, ha megismerni akarják, a tanároknak magoknak kell megszerezni; pedig tudva van, hogy bizony ezeknél még az is szerencse, ha szerény

fizetésökből nagyobb adósságcsinálás nélkül megélhetnek. Sokkal égetőbb és fontosabb ennek a kérdésnek a megoldása, mint első tekintetre látszik s belőlünk csak a közügyek iránti érdeklődés hangja szól, a mikor e kérdésre a közfigyelmet felhívjuk.

— **Ifjúsági istentiszteletet** tartott Kecskeméthy M. Lajos főgymnasiumi tanár múlt vasárnap délelőtt a főiskolai oratoriumban. Szónok alapigéül vette János apostol közönséges harmadik levelének 4-ik versét: „Ennél nagyobb öröömöm nincsen, mint mikor hallom, hogy az én fiaim ártatlanul járnak”. Buzgó inádság után ezen alapigén épült tartalmas, emelkedett hangú, lelkesítő beszédében különböző intelmekben szólott az ifjúság szívéhez, lelkökre kötvén az erényes életre törekvést, hű munkásságot s buzgó tanulást. Ugyiszintén szépen sikerültek a gyermekkar által előadott egyes darabok is.

— **Köszönetnyilvánítás.** A gávai ev. ref. egyház-község nevében hálás köszönetünket nyilvánítjuk Farkas Lajosné született Petri Borbála asszonynak, azon kitűnő buzgóságáért, hogy templomunk Urasztalát és szószékét 1146 korona értékű diszitményekkel ellátta; nevezetesen, a különben is értékes szürke poroszmárvány asztalt nyolcszögű emelvényre állítva, ugyan olyan színűre lakkozott és bronzirozott vasrúccsal körülvétette, továbbá az Urasztalát aranyhimzéssel és rojtokkal ékesített piros bársony terítővel, a szószékét hasonló takaróval feldiszitette. Midőn mindezekért ismételtelen kifejezzük köszönetünket, kívánjuk, hogy vallásosságának kitűnő bizonyosságát az emberi élet legmagasabb határáig szeretett társával együtt lelki örömmel szemlélhesse. Gáva, 1900. márc. 22. Baráth Imre s. k. lelkész. Szikszay Gyula főgondnok. Katona György algondnok.

Egyházi lap és a sajtó-törvény. Eddigéle, ha olyan kérdéseket fejtegettünk lapunkban melyek valamelyes részben a politikát is érintették, de a melyek azon viszonyból kifolyólag, melyben nálunk az egyház az állammal van, sokszor a legjobb akarat mellett sem voltak a politikától teljesen elválaszthatók, mindig bizonyos aggodalommal gondoltunk a főügyesszégre. Most már egy kissé szabadabban lélezkünk, mert mint a „Magyar Szóban” olvassuk, a m. kir. Curia a „Sárospataki Lapok” sajtó rendőri vétsége ügyében a közel múltban igen érdekes elvi jelentőségű határozatot hozott; a mennyiben kimondotta, hogy helyben hagyja a kir. tábla felmentő ítéletét s indokolásában kifejezi azon állásfoglalását, hogy az egyházi lapokban írt beléleti kérdések, ha azok a politikával kapcsolatban vannak, el nem választhatók attól a megvitatás alkalmával sem s csak felekezeti kérdéseknek tekintendők.

— **A budapesti cs. és kir. gyalogsági hadapródiskola** a jövő 1900/901. iskolai évre az I. évfolyamba 100 növendéket vesz fel. Az iskola felsőbb évfolyamaiba csakis akkor vétetnek fel növendékek, ha üresedés van. A IV. évfolyamba felvételnek helye nincs. Az összes felvételi feltételeket tartalmazó füzet az iskola parancsnokságánál és Seidl L. W. udvari könyvkereskedőnél (Bécs, Graben 13. sz.) 40 fillér beküldése ellenében kapható. Az alábbiakban csak a leglényegesebb ad tok foglaltatnak. A felvétel főbb követelményei: 1. A magyar vagy osztrák állampolgárság, illetve a bosznia-hercegovinai honosság; 2. testi alkalmatosság; 3. szep-lőtlen előélet (megfelelő erkölcsi magaviselet); 4. az elért legkisebb és túl nem haladott legnagyobb életkor; 5. a megkívánt előképzettség; 6. az előírt felszerelési tárgyak beszerzése és saját költségen leendő jó karban

tartása iránti kötelezettség elvállalása; 7. a tandíjnak pontos megfizetése. Tandíj: a) a hadsereg, haditengerészet, honvédség tényleges, nyugdíjazott vagy rokkant állományában levő összes tiszti csoportok, evangélikus vagy görög keleti katonai lelkészek, katonai hivatalnokok, katonai karmesterek, altisztek és rangosztályba nem sorolt hadvidéjasok törvényes házasságból származó vagy igazolt fiait 24 korona; b) a hadsereg, haditengerészet, a m. kir. honvédség tartalékos tisztjeinek és az a) alatt felsorolt tartalékos katonai lelkészek és katonai hivatalnokok, továbbá a nem tettleges, nyilvántartásban lévő és szolgálati viszonyon kívül álló ily személyek, valamint az udvari és polgári állami hivatalnokok és alkalmazottak törvényes házasságból származó vagy igazolt gyermekeiért évi 160 korona; c) egyéb osztrák vagy magyar állampolgárok fiait évente 300 korona. A tandíjat a növendékek szülei (gyámjai) évenként két előleges részletben, még pedig szeptember 21-én és március 1-én kötelesek azon hadapródiskola pénztárába befizetni, melybe fiaik felvétettek. Élelmezési díj nem fizetetik. Életkor: az I., II., III. évfolyamba való belépéshez az elért 14, 15, 16 és túl nem haladott 17, 18, 19. év van megállapítva. Az életkor szeptember hó 1-vel számíttatik. Ha a pályázó az előirt életkort egy éven belül meghaladta, úgy az iskola parancsnoksága a közös hadügyminiszteriumtól kéri ki a felvételre vonatkozó határozatot. A megkívánt előképzettség bizonyítására az iskolai bizonyítványok és a felvételi vizsgálat szolgálnak. Az iskolai bizonyítványnak igazolni kell, hogy a pályázó valamely nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott reál iskolának, esetleg gymnasiumnak alább felsorolt osztályait legalább is „elégéses“ eredménnyel végezte, (magántanulóknak igyekezniök kell, hogy valamely nyilvános iskolában leteendő vizsga által idejekorán érvényes iskolai bizonyítványhoz jussanak). Az I., II., III. évfolyamba való felvételhez a középiskolai IV., V., VI. osztálynak elvégzése szükséges. A latin vagy görög nyelvből nyert elégtelen osztályzat elnézetik. Az 1868-iki XXXVIII. törvénycikkkel rendszeresített magyar polgári iskolák, továbbá a fiunei polgári iskola megfelelő osztályai és az otocaci, ogulini, sisseki, újgradiskai és bródi horvát felsőbb népiskolák V. és VIII. osztályai a felvételnél a többi nyilvános középiskolák megfelelő osztályaival egyenlőknek tekintetnek. Az I. évfolyamnál magasabb osztályba való felvétel csakis úgy történhetik meg, ha a pályázó az előirt előképzettségén kívül az alsóbb évfolyamokban tanított katonai tudományokból is megállja a felvételi vizsgát. Az I. évfolyamba való felvételhez a következő tantárgyakból kell a vizsgát letenni: német nyelv, ábrázoló mértan, algebra, mértan, földrajz, történelem, természetrajz, természettan, vegytan és pedig a középiskolák tanrendjének megfelelőleg. Azon pályázók, a kik előképzettségüket igazolják ugyan, de a felvételi vizsga követelményeinek meg nem felelnek, hozzátartozóik beleegyezésével az egy évre terjedő „előkészítő tanfolyamba“ vétethetnek fel, a melynek elvégzése után az I. évfolyamba osztatnak be. Ily előkészítő tanfolyamok a strassi és marburgi hadapródiskoláknál vannak rendszeresítve, de szükség esetén más hadapródiskoláknál is létesíttetnek. A szülőknak vagy hozzátartozóknak a felvételi kérvényben fel kell tüntetniök, hogy beleegyeznek-e a pályázónak az előkészítő tanfolyamba való esetleges beosztásába vagy nem. A minta szerint kiállítandó és 1. keresztlevéllel (születési bizonyítvány), 2. illetőségi bizonyítvánnyal, 3. valamely a hadsereg, illetve a honvédség tényleges állományába tartozó katonarvos véleményé-

vel, (A látóképesség megvizsgálásához szükséges segédeszközökkel a katonai nevelő és képző intézeteken kívül el vannak még látva: a bécsi, budapesti, prágai, gráci és lembergi térparancsnokságok, a helyőrségi és csapatkórházak, a kerületi hadkiegészítő parancsnokságok, ha azok székhelyén a fentemlített egészségügyi intézetek valamelyike nincsen; továbbá a katonai állomásparancsnokságok és — Boche di Cataro és Bosznia-Hercegovina kivételével — mindazon helyőrségek, a melyekben egy önálló ezred- vagy zászlóalj-parancsnokság van és kerületi hadkiegészítő parancsnokság vagy katonai kórház nincs); 4. az 1898/99. tanévre szóló végbizonyítvánnyal és 1899/900. tanévről szóló összes bizonyítványokkal (ha a pályázónak javító-vizsgát kell letennie, úgy egy helyettesítő bizonyítvány is melléklendő), 5. azon esetben, ha a beoltás az orvosi véleményben igazolva nincs, a himlőoltási bizonyítvánnyal, 6. illetőségi helyének polgári vagy rendőri hatósága által kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal, (ha ez az iskolai bizonyítványban feltüntetve nincs, vagy ha a hadapródiskolába való belépés nem közvetlenül valamely nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott iskolából való kilépés után történne) felszerelt folyamodványt *legkésőbb* augusztus hó 15-ig kell a hadapródiskola parancsnokságánál benyújtani. Később beérkező vagy hiányosan felszerelt kérvények nem vétetnek figyelembe. Az iskolai év megkezdése után pályázók nem vétetnek fel. *Hanke* alezredes.

— **Pályázat a honvédségi iskolákba.** A jövő 1900/1901-ik tanévben a soproni m. kir. honvéd főreáliskolában két Andaházi Szilágyi Mihály-féle és a m. kir. honvédségi Ludovika Akadémiában egy Debrecen városi alapítványi hely vár betöltésre s mindkét helyre a kijelölést a város közönsége a f. évi majus hó végén tartandó rendkívüli közgyűlésben fogja gyakorolni. Az Andaházi Szilágyi Mihály-féle főreáliskolai alapítványra 14—16 éves, református vallású, debreceni ifjak, kik legalább is a középiskolák valamelyikének IV-ik osztályát végzik; a városi Ludovika Akadémiai I alapítványi helyre pedig 17—20 éves legalább 8-ik osztálybeli, első sorban debreceni, második sorban más magyarországi illetőségű ifjak pályázhatnak s a szabályszerűen felszerelendő kérvények folyó évi május hó 15 ig d. u. 5 óráig a városi Tanácshoz címezve az igató hivatalba adandók be. Hiányosan felszerelt vagy elkésve beadott kérvények visszaútasíttatnak. Bővebb felvilágosítás nyerhető a városház emeletén a kereszt épület 19. számú szobájában. A városi Tanács.

— **Az új negyedév** kezdetén tisztelettel kérjük előfizetőinket az előfizetők megújítására s azokat, a kik még a múlt évről is tartoznak, hátralékuk be- küldésére. Legyenek szivesek e felhívásunkat tudomásul venni minden külön, névre szóló sürgetés nélkül is, a mely nekünk, mivel t. előfizetőink iránt való kiméletből ezt csak zárt levélben tennők, tetemes költséget okozna.

— **Egyéves önkéntességre előkészítő iskola.** Az egyéves önkéntesi jog tudvalevőleg bizonyos iskolák (gymnasium, reáliskola stb.) elvégzéséhez van kötve. De lehetnek egyéves önkéntesek az oly ifjak is, a kik nem végezték el azokat az iskolákat, ha t. i. még sor alatt nem állottak és a megkívánt fölvételi vizsgát leteszik. Van Debrecenben egy iskola, a mely az ilyen ifjakat, tekintet nélkül foglalkozásukra és előképzettségükre, a felvételi vizsgálatra előkészíti. Az iskola. állami felügyelet alatt áll. Igazgatója Lichtblau Albert, a kikészséggel és díj nélkül szolgál felvilágosítással.

— **Első Leánykiházasítási Egylet m. sz.** Folyó évi március hóban 1326 jutalékrész irattatott be és

násztjutalékok fejében 37,272 kor. 36 fill. fizettetett ki. 1900. január 1-től március 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 3722. kor. és a kifizetett násztjutalékok összege 103,854 kor. 23 fill. 1900. március 22-én dr. Stamberger Ferenc budapesti kir. közjegyző, valamint az igazgatósági és választmányi tagok jelenlétében ejtetett meg a „D” osztály IV. sorsolása, melynél 6 drb. egyenként 1000 koronáról szóló díjmentes kötvény sorsoltatott ki a következő alapkönyvszámok, illetve tagok javára: Dr. Weisz Armin úr szt.-endrei lakos javára az 582. sz., Braun Mór budapesti lakos javára az 1673 sz., Erdős János kaposvári lakos javára az 1941. sz., Hansel Antal úr szerb-íttebei lakos javára a 2564. sz. Westreich Feviel úr dembicai lakos javára a 3293. sz., Lustig Lajos úr szegedi lakos javára a 4741. sz. Az 1000 koronáról szóló díjmentes kötvények a tagoknak már kézbesítettek. Debrecen és Hajdúmegye vezérképviselője **Baum Miksa** Miklós utca 11.

Szerkesztői üzenet.

Szénior. Beesés tudósításait továbbra is kérjük, még pedig mentől tüzetesebben. Az egyházmegyei közélet minden aprólékos mozzanata érdekel bennünket. — **Dr. P. Gy.** Köszönjük, jönni fog.

TARTALOM-JEGYZEK: A nagy talány E. L. — Elnöki megnyitó beszéd. Zámory Béla. — Contra disciplinam. L. G. — Tárca: Nagypénteki ének. — s — n. — Nagypénteki ének. F. Varga Lajos. — Közéletünk: Rövid ösmertetés a „Nagypénteki Református Társaság”-ról. — A mi ünneplésünk. Bary Sándor. — A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. F. Varga Lajos. — A beregi ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Sütő Áron. — A heves-nagykunsági ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Gulyás Lajos. — Kérdés. Zih Sándor. — Irodalom. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: **SASS BÉLA.**

Szerkesztő-társ: **Erőss Lajos.**

Nagytiszteletű s tekintetes egyházi előljáróság.

Elmulaszthatatlan kötelességemnek tartom a nagytiszteletű és tekintetes egyházi előljáróságokat értesíteni arról, hogy 8 éve fennálló

orgona építészeti műtermemet,

mely eddig Széchényi-utca 1805. szám alatt volt,

1899. év november hó 1-től

Darabos-utca 7. szám alá

teljesen e célra újonnan épített házamba helyeztem át, ahol azt a mai kor kivánalmainak megfelelően rendeztem be úgy, hogy bármilyen nagyságú és kivitelű orgonákat, állító termemben teljesen elkészíthetek s azokat átvizsgálás után megrendelési helyökre szállítom. Munkám jószágáról kezeskedik azon nagyrebecsült pártfogás, hogy évente *10—15 ev. reform. egyháznak* szolgálók munkámmal s magam is, mint református vallású, egyházam érdekét tartom szem előtt s úgy az árakban, mint a kivitelben a teljes megbízhatóságra törekszem.

Továbbra is szíves pártfogásukba ajánlva magamat, maradtam teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona-építő.

NEUMANN M.

Magyarország legnagyobb és legrégebb

férfi-, fiu- és gyermek-ruha telepe

DEBRECEN, Főtér, a m. kir. postával szemben.

Pontos czimemre figyelni tessék.